

Western napříč filmovou historií

Daniela Suchomelová

Bakalářská práce
2020

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta multimediálních komunikací

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta multimediálních komunikací

Ateliér Animovaná tvorba

Akademický rok: 2019/2020

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: Daniela Suchomelová
Osobní číslo: K17019
Studijní program: B8209 Teorie a praxe audiovizuální tvorby
Studijní obor: Animovaná tvorba
Forma studia: Prezenční
Téma práce: 1. teoretická část:
Western napříč filmovou historií

2. praktická část:
Thorny Hole – animovaný ploškový film

Zásady pro vypracování

1. teoretická část:

Teoretická textová práce se dělí na dvě části: teoretickou část (TČ) a praktickou část (PP). Povinný minimální rozsah TČ je 15 normostran, u PP je to 5 normostran. Zatímco první, tzv. teoretická část, se zabývá vybraným tématem z oblasti technologie, historie či současných trendů animovaného filmu, druhá, tzv. praktická část, pojednává o praktickém výstupu bakalářského projektu a jde tedy o explikaci k bakalářskému projektu.

Cílem teoretické části je pojmut konkrétní téma a prostřednictvím práce s odbornými zdroji a s dalšími texty či díly jej analyzovat a zasadit do kontextu (a případně i do vztahu ke svému bakalářskému praktickému výstupu).

Cílem praktické části je popis vývoje a výroby bakalářského praktického výstupu, zasvěcení do procesu a obhajoba jeho východisek a výsledného tvaru.

Hodnotí se nejen jazyková úroveň textu (gramatika, stylistika), ale také formulace názorů, práce s informacemi, zacházení se zdroji. Povinný minimální počet odborných zdrojů je 5 článků, 3 knihy.

Odevzdat v elektronické podobě ve formátu PDF na Portál UTB a na NAS FMK; 1 ks pevné vazby v tisknuté podobě (barevně).

2. praktická část:

Praktická bakalářská práce má za cíl demonstrovat řemeslné dovednosti absolventa bakalářského studia, a tedy obsáhnout jak zvládnutí technologie, tak řemesla animace (pohyb postav, práce s prostorem, stylizace, timing...). V bakalářském projektu student představuje své silné stránky, a tedy si volí techniku, stejně tak akcentuje dílčí profese animovaného filmu (např. charakter design, výtvarník, charakter animátor, scenárista, režisér...). Možné je zhotovit bakalářský projekt výhradně jako autorskou záležitost, tedy bez volby jedné konkrétní profese.

Bakalářský projekt má povinnou minimální stopáž 50 sekund a povinnou maximální stopáž 180 sekund. Jen ve výjimečných případech a na základě schválení pedagogy ateliéru Animovaná tvorba je možné stopáž překročit. (Do stopáže se nezapočítávají titulky.)

Bakalářský projekt může být uceleným narativním dílem, nebo kompaktně seskládanou sadou animačních etud/obrazů/scén. V případě akcentace profese jako je výtvarník animovaného filmu nebo charakter design / concept art se klade velký důraz na doprovodné materiály (studie, skicy, výtvarnou přípravu filmu apod.)

Projekt se odevzdává v předepsané technické kvalitě a jeho součástí jsou i kompletní materiály mapující vývoj (literatura, storyboard, animatik) a podklady k propagaci a distribuci díla (titulková listina, formuláře pro OSA a NFA, plakát, obrázky z filmu).

Odevzdání videosoubor (export: velikost obrazu v bodech 1920 x 1080 FullHD 1080p, poměr stran 16:9, bitrate (kbit/s) 10,000-20,000, počet snímků za sekundu 25, poměr stran obrazového bodu pixel aspect 1:1 square, vstupní formát zvuku WAV, případně MP3, parametry zvuku 48000 kHz, 24Bit, Stereo, kodek H.264).

Součástí jsou: výtvarný návrh plakátu (formát 70x100cm, digitální podoba PDF příprava pro tisk, rozlišení 300 dpi ve formátu PNG nebo JPEG, režim CMYK barva), 5 snímků výtvarných návrhů, 8 snímků filmu (obojí ve stejné velikosti jako video), titulková listina.

Pro přijetí práce je nutné odevzdat vyplněné formuláře pro OSA a NFA a licenční smlouva k audiovizuálnímu dílu.

Rozsah bakalářské práce: viz Zásady pro vypracování
Rozsah příloh: viz Zásady pro vypracování
Forma zpracování bakalářské práce: tištěná/umělecké dílo

Seznam doporučené literatury:

BERGAN, Ronald. *Film: [historie, žánry, světový film, režiséri od A do Z, 100 nejlepších filmů]*. V Praze: Slovart, 2008, 528 s. Velký ilustrovaný průvodce. ISBN 9788073911362

BORDWELL, David. *On the history of film style*. Cambridge, Mass.: Harvard University Press, 1997, x, 322 s. ISBN 0674634284

GREGOR, Lukáš. *Ateliér Hermíny Týrlové*. Praha: Státní nakladatelství krásné literatury a umění, 1965. Klub čtenářů (SNKLU)

HAMMAN, Jöe. *Po stopách Divokého západu*. Praha: Státní nakladatelství krásné literatury a umění, 1965. Klub čtenářů (SNKLU)

Vedoucí bakalářské práce: **MgA. Eliška Oz**
Ateliér Animovaná tvorba

Datum zadání bakalářské práce: **2. prosince 2019**

Termín odevzdání bakalářské práce: **10. srpna 2020**

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ / DIPLOMOVÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- bakalářská/diplomová práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému a bude dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou/diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3;
- podle § 60 odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou/diplomovou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské/diplomové práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské/diplomové práce využít ke komerčním účelům;
- pokud je výstupem bakalářské/diplomové práce jakýkoliv softwarový produkt, považuji se za součást práce rovněž i zdrojové kódy, popř. soubory, ze kterých se projekt skládá. Neodevzdání této součásti může být důvodem k neobhájení práce.

Prohlašuji, že:

- jsem na bakalářské/diplomové práci pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně dne: 30. 6. 2020

Jméno a příjmení studenta: Daniela Suchomelová

.....
podpis studenta

ABSTRAKT

Tato teoretická část bakalářské práce popisuje vznik a vývoj filmového žánru western. Zabývá se jednotlivými snímky jak v Americe, tak i v Evropě. Také popisuje přístup jednotlivých autorů k tomuto žánru. V neposlední řadě mapuje i animovaný westernový film.

V praktické části popisuje postup při práci na bakalářském animovaném filmu s názvem Thorny Hole.

Klíčová slova: western, divoký západ, historie, hraný a animovaný film, plošková animace

ABSTRACT

This theoretical part of the bachelor thesis describes the formation and the development of Western as a film genre. The thesis deals with individual films both in the USA and in Europe. It also describes the attitude of individual authors to this genre. Lastly, it describes the animated western movie.

The working procedure of the bachelor animated movie called “Thorny Hole” is described in the practical part of the thesis.

Keywords: Western, Wild West, history, actors' and animated film, cutout animation

Tímto bych ráda poděkovala všem dobrým lidem, kteří se jakýmkoli způsobem podíleli na mé bakalářské práci, ať už se jedná o teoretickou nebo praktickou část. Můj dík patří zejména MgA. Elišce Oz, která se uvolila stát mou vedoucí práce, a nevypadaly jí při tom všechny vlasy.

Také chci touto cestou poděkovat i MgA. Ireně Kocí, jejíž pomoc při korektuře mé teoretické práce zapříčinila, že nevypadaly vlasy mě.

Bylo by asi zdlouhavé vyjmenovávat zde jména všech, kterým jsem vděčná za pomoc, takže to shrnu jen dvěma slovy: „Díky všem.“

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	10
I TEORETICKÁ ČÁST	11
1 WESTERN	12
1.1 VZNIK ŽÁNRU.....	13
1.2 ZLATÝ VĚK WESTERNU.....	15
1.2.1 John Ford (1895-1973).....	16
1.3 ÚPADEK WESTERNU.....	16
1.4 „MODERNÍ“ DIVOKÝ ZÁPAD.....	17
1.4.1 Clint Eastwood.....	17
1.4.2 Quentin Tarantino.....	18
1.4.3 Další novější westernové snímky.....	19
2 WESTERN V EVROPĚ	20
2.1 SPAGHETTI WESTERN	20
2.1.1 Sergio Leone (1929-1989).....	20
2.1.2 Sergio Corbucci.....	22
2.1.3 Komedie a parodie	23
2.2 VÝCHODNÍ WESTERN A EASTERN	25
2.2.1 Rudý gentleman z Německé produkce.....	25
2.2.2 Eastern.....	27
2.3 DIVOKÝ ZÁPAD V SRDCI EVROPY	27
2.3.1 Limonádový Joe aneb Koňská opera	29
3 ANIMOVANÝ WESTERN	31
3.1 PISTOLNÍCI V ČESKÉ KOTLINĚ.....	31
3.1.1 Árie prerie (1949).....	31
3.1.2 V pravé dopoledne (1964).....	33
3.1.3 Drahoušek Klementina (1959).....	34
3.1.4 Poslední výstřel (1963).....	34
3.1.5 Kamenáč Bill (1964-1972).....	35
3.1.6 Úkryt černého Billa (1965).....	35
3.2 ANIMOVANÍ PISTOLNÍCI VE SVĚTĚ.....	36
3.2.1 Celovečerní	36
3.2.2 Krátkometrážní.....	40
II PRAKTICKÁ ČÁST	42
4 THORNY HOLE	43
4.1 DIVOKÝ ZÁPAD V PLOŠCE.....	44
4.1.1 Animatik.....	45
4.1.2 Vizuální stránka filmu.....	46
4.1.3 Výroba loutek, prostředí a kulis	50

4.1.4	Dabing	53
4.2	REALIZACE.....	54
4.3	POSTPRODUKCE.....	55
4.3.1	Zvučení.....	56
4.4	VELKÉ FINÁLE.....	56
	ZÁVĚR	57
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	58
	SEZNAM OBRÁZKŮ	60

ÚVOD

Moji rodiče se, ještě před tím, než jsem jim svým příchodem na svět překazila spoustu plánů, zapáleně věnovali trampingu. Běhali po horách, spávali pod širákem, nebo s přáteli pod střechami srubů tramských osad. Táta byl dokonce jedním z nadšenců, kteří ve své době prováděli inscenace bitev americké občanské války. Jeho podomácku ušitou uniformu unijského seržanta mám stále pověšenou doma ve skříni.

Ano, z mé lásky k westernu viním právě mé drahé rodiče. Už od malička mě brávali na tábory, vandry, pochody a zpívali se mnou u ohně. Není tedy divu, že jsem se postupně dostala ke knihám Karla Maye a následně i k filmům, které byly podle jeho díla natočeny. Od náčelníka Apačů a jeho bílého bratra to potom byl už jen krůček k dalším hrdinům divokého západu.

A z těchto důvodů se moje Teoretická část bakalářské práce točí právě kolem westernu. Tato práce začíná stručným popisem slova western a pokračuje dál přes jeho vznik a vývoj v Americe. Dále se s westernem přesouvám do Evropy a mapuji práci s tímto filmovým žánrem jak v zahraničí, tak na našem území. Cílem těchto kapitol je představit westernový žánr, popsat jak se vyvíjel a jak k němu přistupovali jednotliví tvůrci.

Důležitá část mé práce se však nachází až na zazších stránkách. Jde o animovaná westernová dobrodružství. V této kapitole poukazuji na různé animované snímky ve westernovém žánru. Abych se ovšem mohla dostat k animovanému divokému západu, musela jsem alespoň částečně zmapovat ten hraný, který mu předcházel.

Kapitolu o westernu v animované tvorbě jsem záměrně umístila až na konec teoretické části a to z důvodu návaznosti na praktickou část. Praktická část totiž popisuje práci na mém animovaném bakalářském filmu, který je laděn do atmosféry divokého západu. Popisuji v ní průběh vzniku filmu, jeho přípravu a následnou realizaci.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 WESTERN

Slovo western v dnešní době obsahuje mnoho odnoží. Primárně se pochopitelně jedná o žánr, ať už ve filmu, nebo v literatuře, od kterého se odvíjí další a další aktivity. Western jako žánr zobrazuje Ameriku v 50. až 90. letech 19. století. Je to doba zlaté horečky, občanské války, budování transkontinentální železnice. Popisuje taktéž objevování západního kontinentu.¹ Je to žánr opěvující drsné muže Západu, kteří bojují proti bezpráví.

Western ve filmu pracuje s širokými, pomalými záběry, které ukazují nezkrotnou přírodu, ale i prostředí města, kde se na hlavní třídě odehrávají pistolnické souboje. Právě pistolnické souboje dali vzniknout takzvanému Americkému záběru. Tento typ záběru ukazuje postavu zhruba po kolena. Tak aby bylo viditelné pouzdro se zbraní. A jelikož se tento typ záběru hojně používal ve westernu, dostal pojmenování Americký záběr.

Během let se ve westernovém žánru vytvořili určité vzorce. Například motiv osamělého hrdiny, který přijíždí vyřešit problém. Ovšem příběhy, které jsou prostřednictvím westernu vyprávěny, se mnohdy zakládají na reálných postavách, či historických událostech (viz 1.1 Vznik žánru).

Nicméně jak ve světě, tak i u nás v Čechách toto slovo pokrývá mnohá další odvětví. Například se může jednat o styl jízdy na koni, takzvanou westernovou jízdu, Western Ridding. Dalším příkladem je samotná hudba, Country & Western, v dnešní době známé ve své zkrácené verzi jako Country. Tento styl hudby vznikl právě v období, které mapuje filmový a literární žánr, což je 19. století v Americe.

Ve výčtu těchto odvozených aktivit bychom mohli pokračovat dál. Jenom v České republice na základě Westernu vzniklo několik takzvaných westernových městeček, zabývajících se dopodrobna tematikou Divokého západu. Za zmínku stojí taktéž dva větší hudební festivaly, Starý Dobrý Western na Bystřičce² a Mohelnický dostavník³, který má tradici už 44 let, bohužel ale minulým rokem ukončil své trvání.

¹ BERGAN, Ronald. *Film*. Praha: Státní nakladatelství krásné literatury a umění, 1965.

² [Http://www.starydobrywestern.cz/sdw.aspx](http://www.starydobrywestern.cz/sdw.aspx) [online]. [cit. 2020-02-25].

³ [Https://mohelnickydostavnik.cz/](https://mohelnickydostavnik.cz/) [online]. [cit. 2020-02-25].

Pokud nahlédneme ještě dál, tak fenomén trampingu vzniknul právě z nadšení pro Western. Nebylo by ale od věci zmínit, že trampy do lesů nevyhnala jen láska k Divokému západu a přírodě, ale také tehdejší politické režimy. Člověk velmi rád nastavil záda veškerému trápení a raději utekl do nezkrotné přírody. Díky těmto lidem se stal trampung dlouho žijícím fenoménem.⁴ Ještě v dnešní době, i když trampingu se už nedaří tak dobře jako před lety (mladí mají trochu jiné zájmy než běhat po lese), existují u nás četné trampské osady. Tyto takzvané osady tvoří skupiny lidí, kteří se netají svým obdivem k přírodě a toulkám, či objevováním neznámého. Právě tyto prvky vycházejí z westernu. Obdiv nad nezkrotnou přírodou, objevování Západu.

1.1 Vznik žánru

Ještě než spatřil světlo světa první film s westernovou tématikou, v USA existovala představení Buffalo Billa. William Cody (1846-1917) známý pod přezdívkou Buffalo Bill, byl legendární postavou Divokého západu. Začínal jako jezdec Poney Expressu, byl lovcem bizonů (odtud přezdívka Buffalo Bill), skautem americké armády, šerifem a poté přišel s jezdeckým představením *Wild West Show*, se kterou procestoval celý svět. Dokonce se zastavil i u nás.⁵

Obr. 1 Plakát Buffalo Bill's Wild West Show

O Buffalo Billovi vznikalo mnoho příběhů, legend a publikací jak v Americe, tak v Evropě. Kromě něj měly své příběhy a legendy i jiné osobnosti Divokého západu. Mezi

⁴ [online]. [cit. 2020-08-06]. Dostupné z: <https://www.ctidoma.cz/zajimavosti/2019-06-13-tramping-prezil-nacismus-i-komunismus-dnesni-dobe-odolava-jen-stezi-50578>

⁵ HAMMAN, Jöe. *Po stopách Divokého západu*. Praha: Státní nakladatelství krásné literatury a umění, 1965.

tyto legendy patří například Wyatt Earp, Doc Holliday, Wild Bill Hickock, Billy the Kid. V příbězích Divokého západu měly pochopitelně zastoupení i dámy. Jeden příklad za všechny je Calamity Jane. Nesmíme ovšem zapomenout ani na Belle Star, která byla přezdívána „královna banditů“. Dalším jménem je Annie Oakley, podle které byl napsán román, složena opereta a později natočen i film.⁶

Nicméně první moderní westernový román vyšel v roce 1902 s názvem *Virgiňan* (Owen Wister).⁷ Výše zmíněná jména se objevovala v nespočetných kapesních románech. Oblíbenost westernu rostla a záhy dala za vznik prvním filmům.

Western je jednoznačně nejstarším filmovým žánrem pocházejícím z Ameriky. První filmové počiny nemá na svědomí nikdo jiný, než Thomas Alva Edison. Jednalo se o několika sekundové „dokumenty“ němé éry, které zachycovaly všední život a práci kovbojů. V roce 1898 Edisonova společnost uvedla třiminutové filmy s jednoduchým dějem. Například o rvačce v baru, nebo o partii pokeru.⁸

Obr. 2 Velká vlaková loupež

Prvním delším filmem v tomto žánru je *Velká vlaková loupež* (1903) od Edwarda S. Portera. Tento desetiminutový film patřící ještě do němé éry, vypráví o přepadení vlaku, zobrazuje pronásledování lupičů a závěrečnou přestřelku, čímž vlastně dává westernu dnes už dobře známou podobu. Tento film je také známý pro svůj nevšední záběr, kdy bandita vystřelí přímo proti divákovi. *Velká vlaková loupež* také odstartovala kariéru Gilberta M. Andersona, přezdíváného Broncho Billy. Další westernové hvězdy na sebe nenechaly dlouho čekat. Nejslavnější z nich byli W. S. Hart a Tom Mix.

⁶ HAMMAN, Jöe. *Po stopách Divokého západu*. Praha: Státní nakladatelství krásné literatury a umění, 1965.

⁷ BERGAN, Ronald. *Film*. Praha: Státní nakladatelství krásné literatury a umění, 1965.

⁸ JORDÁN, Karel. *Tenkrát na Západě: český průvodce světovými westerny*. Praha: Mladá fronta, 2011. ISBN 978-80-204-2507-2.

První filmy byly původně točeny na Východním pobřeží Ameriky s malovanými kulisami, nebo v exteriérech New Jersey. Později se, díky značné oblíbenosti, produkce přesunula do Los Angeles, Kalifornie, Colorada či Arizony. Tehdy se na scéně objevily jména, jako je D. W. Griffith, nebo Cecila B. DeMilla.⁹ D. W. Griffith přispěl do americké kinematografie několika významnými filmy, jako například *Zrození národa* (1915) či *Intolerance* (1916).¹⁰ Tyto snímky však mají s westernem společné pouze prostředí amerických dějin. Nicméně ještě před tím natočil Griffith krátkometrážní westernový film *The battle of Elderbush Gulch* (1913). Dalším významným snímkem je **první celovečerní film** *Indiánská nevěsta* (1914) od režiséra Cecila B. DeMilleho, který byl natočený výhradně v Hollywoodu.¹¹

Western měl v Americe velmi slušný základ, jelikož k jeho růstu přispěli i takové osobnosti, jako bestsellerový spisovatel Zane Gray, který vytvořil věrohodné prostředí. Další osobností byl také už dříve zmíněný šerif Wyatt Earp, nebo sám velký Buffalo Bill, který si v roce 1914 stihl zahrát sám sebe ve snímku *The Adventures of Buffalo Bill*.

Ve dvacátých letech 20. století zažil žánr velký nárůst popularity také díky výpravnému filmu Jamese Cruze, který nese titul *Krytý vůz*. Velký úspěch filmu vedl k nárůstu produkce westernů. Rok na to natočil John Ford film *Ocelový oř*.

1.2 Zlatý věk westernu

Jakmile se na scénu dostal zvukový film, westernový žánr zažil svůj zlatý věk, který odstartoval film *Stagecoach/Přepadení* (1939) od Johna Forda. Film pozvedl western na uměleckou úroveň a John Ford se díky němu stal jedním předních režisérů westernového žánru. S jeho filmy vešel do povědomí i John Wayne, kterého western proslavil.

Western se za své zlaté éry stal oblíbeným žánrem mnoha hollywoodských režisérů. Řadí se mezi ně například Fritz Lang (*Návrat Franka Jamese, Western Union, Ranč zločinců*), nebo Michael Curtiz (*Dodge City, Virginia City a Vlák do Santa Fé*).

⁹ JORDÁN, Karel. *Tenkrát na Západě: český průvodce světovými westerny*. Praha: Mladá fronta, 2011. ISBN 978-80-204-2507-2.

¹⁰ [online]. [cit. 2020-05-15]. Dostupné z: <https://www.csfd.cz/tvurce/2918-d-w-griffith/>

¹¹ BERGAN, Ronald. *Film*. Praha: Státní nakladatelství krásné literatury a umění, 1965.

Ve zlaté éře natočil Ford svoji trilogii s kavalerií *Pevnost Apache*, *Žlutá stuha* a *Rio Grande*. Jde o romantický pohled na divoký západ, jehož hlavním hrdinou je John Wayne.

1.2.1 John Ford (1895-1973)

Vlastním jménem Sean Aloysius O'Feeney, americký režisér, který se zasloužil o pozvednutí westernu. Za svoji kariéru natočil kolem stovky snímků převážně z prostředí Divokého západu. Ovšem tento Západ je idealizovaně romantický a vykresluje westernového hrdinu, jako chrabrého muže ochraňujícího slabé. Své příběhy často prokládal písněmi kavaleristů.¹²

Obr. 3 John Ford

V roce 1917 natočil svůj první film *The Tornado* a poté ve stejném roce ještě osm dalších. Nicméně až film *Ocelový oř* (1924) ho opravdu proslavil. Díky dalším filmům jako je už výše zmíněný *Stagecoach* nebo kavalerická trilogie se western stal Fordovým hlavním žánrem.

1.3 Úpadek Westernu

V 60. letech 20. století počet Hollywoodem natočených westernů rapidně klesl. Za tento úbytek filmů z Divokého západu mohl mimo jiné nárůst westernových televizních seriálů, jako byl například seriál *Bonanza*¹³. Ovšem toto období zrodilo i takovou klasiku, jako je *Sedm statečných* (1960) Johna Sturgesa. Námět snímku byl vytvořen podle filmu Akiry

Obr. 4 Sedm Statečných (1960) a Sedm Samurajů (1954)

¹² BERGAN, Ronald. *Film*. Praha: Státní nakladatelství krásné literatury a umění, 1965.

¹³ [online]. [cit. 2020-03-02]. Dostupné z: <https://www.csfd.cz/film/68874-bonanza/prehled/>

Kurosawy *Sedm samurajů* (1954). Akira Kurosawa byl fanoušek westernu a s remakem svého filmu ochotně souhlasil.

Nicméně zastaralá ideologie dobrodružných a romantických westernů dala za vznik novým, násilnějším Spaghetti westernům (viz. Kapitola č. 2 Western v Evropě). Westernový žánr se udržoval v povědomí také díky filmům Sama Peckinpaha a Arthura Penna (*Malý, velký muž* 1970). Ovšem s příchodem nových trendů se stával starý dobrý western stále méně atraktivním. Svě o tom věděl Kevin Costner, který dlouho bojoval o možnost natočit *Tanec s vlky* (1990). Nicméně tento snímek mu získal sedm cen Americké filmové akademie a Oscara za nejlepší kameru. V roce 1992 přebírá Oscara za nejlepší kameru i film Clinta Eastwooda *Nesmiřitelní*.

1.4 „Moderní“ Divoký západ

Jak už bylo zmíněno výše, na přelomu dvacátého a dvacátého prvního století neprožíval western zrovna nejlepší léta. Nicméně se našli tvůrci, kteří se rozhodli chopit se nejstaršího amerického filmového žánru a v mnoha případech si přetvořit western k obrazu svému, či vnést do něj nové prvky a myšlenky.

1.4.1 Clint Eastwood

Eastwood se v 60. letech 20. století stal ikonickou tváří italských Spaghetti westernů Sergia Leoneho. Ztvárnil podmračenou postavu mlčenlivého pistolníka beze jména v sérii tří Leoneho filmů (*Pro hrst dolarů* 1964, *Pro pár dolarů na víc* 1965, *Hodný, zlý a ošklivý* 1966). Nicméně počátkem 70. let začal pracovat i jako režisér a do žánru Divokého západu přispěl několika osobitými filmy:

- Tulák z širých plání (1973)
- Psanec Josey Wales (1976)
- Bledý jezdec (1985)
- Nesmiřitelní (1992)

Clint Eastwood byl z počátku své tvorby ovlivněn stylem Leoneho, ale záhy si našel vlastní cestu a v jeho westernech se často objevuje prvek sebeironie¹⁴. Jeho snad nejznámějším westernem jsou *Nesmiřitelní* (1992).

Obr. 5 Snímek z filmu *Nesmiřitelní* (1992)

Snímek *Nesmiřitelní*¹⁵ (1992) se od klasických westernů liší svým vcelku kritickým pohledem na drsnou povahu Divokého západu. Pracuje s otázkou, zdali se násilí dá trestat pácháním dalšího násilí. V tomto filmu nenajdeme obraz heroického drsného hrdiny, který se může zdát bez poskvrnny.

Sledujeme příběh zestárlého pistolníka, který v minulosti napáchal zlé věci a teď ho tíží svědomí. Snaží se žít lepší život, starat se o děti a farmu. Jeho zdánlivý klid je ovšem narušen, když se ještě s jedním starým přítelem rozhodne sjednat spravedlnost pro prostitutku, jejíž tvář pořezali dva klienti.

1.4.2 Quentin Tarantino

Quentin Tarantino není tak úplně tvůrce, který by se aktivně věnoval westernovému žánru, nicméně v jeho filmografii jsou dva snímky, které mohou minimálně šokovat svým pohledem na Divoký západ.

¹⁴ BERGAN, Ronald. *Film*. Praha: Státní nakladatelství krásné literatury a umění, 1965.

¹⁵ [online]. [cit. 2020-08-03]. Dostupné z: <https://www.csfd.cz/film/2515-nesmiritelni/prehled/>

Tarantino je známý pro svůj svérázný přístup k násilí na filmovém plátně. Jeho filmy jsou krvavé, nicméně stylizované tak, že by se ono násilí dalo považovat skoro za umění. Proslavil se zvláště snímkem *Pulp Fiction: Historky z podsvětí* (1994)¹⁶.

Prvním westernem, který Tarantino natočil, se stal *Nespoutaný Django* (2012). Děj filmu se odehrává v jižanském prostředí, před vypuknutím americké občanské války. Hlavní hrdina je černošský otrok Django. Django se vymaní z otroctví díky lovcí lidí dr. Schultzovi. A dostane možnost pomstít se otrokářům a zachránit svou ženu.

Snímek velmi naturalisticky popisuje krutost otrokářů vůči černochům. I přes to, že téma otroctví a utlačování černošského obyvatelstva je v Americe do teď považováno za velké tabu.

Dalším snímkem z prostředí Divokého západu je *Osm hrozných* (2015). Z názvu tohoto filmu může divák odtušit, že se bude jednat o parafrázi na příběhy o Sedmi statečných. Děj se odehrává v malém zájezdním hostinci uprostřed ničeho. Kolem zuří sněhová bouře a návštěvníci hostince nejsou zrovna přívětiví lidé. Není divu, že pro některé to nedopadne zrovna dobře.

1.4.3 Další novější westernové snímky

- Tombstone (1993)
- Mrtvý muž (1995)
- Rychlejší než smrt (1995)
- Zkrocená hora (2005)
- Opravdová kuráž (2010)
- Osamělý jezdec (2013)
- Revenant/zmrtvýchvstání (2015)
- Sedm statečných (2016)

¹⁶ BERGAN, Ronald. *Film*. Praha: Státní nakladatelství krásné literatury a umění, 1965

2 WESTERN V EVROPĚ

Ačkoli v Americe westernový žánr pomalu ale jistě ztrácí popularitu, naopak v Evropě se těší vzrůstající oblibě. Autoři se ovšem nadržují striktně nastavených pravidel a přináší do tohoto žánru mnoho nového. Ať už jde o fenomén Spaghetti westernu nebo zfilmované příběhy Karla Maye.

2.1 Spaghetti western

Zrodil se v šedesátých letech minulého století z okouzlení, které se šířilo evropským kontinentem. I přes to, že název „Spaghetti western“ vymysleli posměváčci, nelze tvrdit, že pistolníci z Apeninského poloostrova by byli nějaké třasořítky. Ba právě naopak. Hrdinové Spaghetti westernů jsou syrovější, opravdovější a mnohdy upocenější a špinavější, než jejich američtí kolegové. Nehledě na to, že u filmových kritiků italské snímky velmi často upadaly v nemilost kvůli jednoduchému a násilnému ději, a byly svou snahou o napodobení americké krajiny považovány za směšné, mezi diváky si našly své místo a jsou dodnes zbožňovány.

Filmy patřící do specifického sub žánru Spaghetti westernu daly světu trochu odlišný pohled na příběhy z divokého západu. Ať už se díváme podmračeně přimhouřenýma očima Clinta Eastwooda, nebo z pohledu vychytralého modroočka, kterého ztvárnil Terrence Hill.

2.1.1 Sergio Leone (1929-1989)

„Točím filmy, které jsou hodně dlouhé a musejí se stříhat.“¹⁷ Když někde zazní jméno Sergio Leone, před očima začnou vystávat napětím nabitě obrazy zamračených mlčenlivých mužů. Legenda na režisérské židli. Muž, který změnil podstatu westernu a bez kterého by pozdější tvůrci toho žánru asi neměli do čeho píchnout. Leone vytvořil docela jiný Divoký západ, než jaký byl dosud znám.

"Kovbojské filmy se utápěly v psychologizování," vysvětloval později režisér, jehož nejoblíbenějším žánrem nebyly klasické hollywoodské westerny, ale americké gangsterky.

Obr. 6 Sergio Leone

¹⁷ [online]. [cit. 2020-08-03]. Dostupné z: <https://magazin.aktualne.cz/kultura/film/sergio-leone-reziser-film-profil/r-e3ba0aa66abf11e98a200cc47ab5f122/>

"Na Západě se však pohybovali násilní a nekomplikovaní lidé, jejichž sílu a jednoduchost se ve svých filmech pokouším zobrazit. Kovbojové žili jednoduše proto, že uměli rychle tasit zbraň," říkal.¹⁸

A přesně těchto slov se při svých filmech držel. Představil divákům hrdiny, kteří přicházejí buď odnikud a mají temnou či tajemnou minulost, nebo nejednají vždy úplně v souladu se zákonem či mravními zásadami.

K obrazu takového hrdiny přispěl hlavně Clint Eastwood, kterého díky nedostatku financí Leone obsadil do svých prvních filmů. Eastwood do té doby působil jen v pár ne moc slavných snímcích. Jeho podmračený obličej se v prvním filmu takzvané „dolarové trilogie“ *Pro hrst dolarů* (1964) ukázal jako výborná volba. Sergio Leone s tím krátce na to natočil ještě další dva filmy: *Pro pár dolarů na víc* (1965) a *Hodný, zlý a ošklivý* (1966), z čehož ten třetí a poslední film se stal nejvíc ikonickým. Jen málokdo nezná slavnou závěrečnou scénu ze hřbitova, kde na sebe tři hlavní postavy příběhu, hodný (Clint Eastwood), zlý (Lee Van Cleef) a ošklivý (Eli Wallach), upřeně zírají za zvuku dnes už všeobecně známé skladby *The Good, the Bad and the Ugly* od skladatele Ennia Morriconeho.

Obr. 7 Závěrečná scéna z filmu Hodný, Zlý a ošklivý (1966)

¹⁸ [online]. [cit. 2020-08-03]. Dostupné z: <https://magazin.aktualne.cz/kultura/film/sergio-leone-reziser-film-profil/r-e3ba0aa66abf11e98a200cc47ab5f122/>

Tenkrát na západě (1968). Jsem až v pokušení ponechat zde pouze název a rok uvedení filmu na plátno. Mohlo by se zdát, že není co víc dodat. Možná snad jen: *Muž s harmonikou*.

No dobrá. Už nejdelší úvodní titulky, které trvají deset minut, naplňují diváka neklidným očekáváním. Příběh o lásce, chlapské cti, ale také o pomstě. Snímek, ve kterém se střídá akce a dlouhé detailní záběry plné napětí. Film, který diváka opíjí dokonalými záběry krajiny a mistrně zpracovanou hudbou. Film, ve kterém všímavější fanoušek zaznamená nespočet narážek na starší westernové tituly. Je asi zbytečné se zde rozplývat nad jedním filmem. Proto zde umístím spíše doporučení: Pokud máte rádi western a ještě jste neviděli *Tenkrát na západě* (což mi přijde nepravděpodobné, ale přece), přestaňte číst, a běžte si tento snímek pustit.

Obr. 8 Úvodní sekvence filmu Tenkrát na Západě (1968)

2.1.2 Sergio Corbucci

Ač sdílejí stejné křestní jméno, Corbucci se od Leoneho v mnohém liší. Jeho filmy se vyznačují větší surovostí a špínou. Naproti sluncem vyprahlé krajině Sergio Leoneho stojí studené bláto, kam jen oko dohlédne. Corbucci natočil několik studeně laděných westernů, ale nejslavnějším se stal *Django* (1966). Zde zobrazuje nového hrdinu (typově trochu podobného Eastwoodovi). Franco Nero, který onoho osamělého veterána americké občanské války ztvárnil, však nejezdí na koni. Chodí pěšky. A táhne bahnem za sebou rakev na laně. Corbucci v tomto filmu zachází mnohem víc do hloubky. Hybatelem

příběhu zde nejsou „pouze“ peníze, ale především nenávisť, fanatismus a rasismus. Představuje divákovi zmrzačeného hrdinu, který se bije se svým osudem.¹⁹

2.1.3 Komédie a parodie

Spaghetti western nemá jen vážnou tvář. Vedle zamračených mlčenlivých hrdinů, či antihrdinů zde najdeme i takové, kteří mají spíše za úkol diváka pobavit. Než ale dojde na dvojici, která by měla této podkapitole kralovat, zmíním ještě jeden, méně známý film.

Vůně cibule (1975), film, který paroduje western snad vším, co se v něm objeví. Hlavním hrdinou je „cibulář“ (Franco Nero), který se snaží ochránit svůj nově koupený pozemek i malé město před chamtivým ropným magnátem. Přičemž používá k boji kromě koltu především cibuli a to v jakékoli podobě. Kudrnatá modrooká postavička ve směšně vypadajících gatích se šráky hází po padouších cibuli, ujíždí před nimi na kole a vyvádí další alotrie. Film Enza G. Castellariho však není žádná prvoplánová fraška. Svým vtípem naráží na spoustu westernových stereotypů a vyvrací je.

Obr. 9 Plakát k filmu *Vůně cibule* (1975)

Bud Spencer a Terence Hill, dříve však Carlo Pedersoli a Mario Girotti. Bez těchto jmen by zřejmě komediální Divoký západ nebyl to pravé ořechové. Úplně poprvé se společně objevili ve westernu s názvem *Bůh odpouští, já ne!* (1967, Giuseppe Colizzi). Tento snímek ale ještě tak úplně nepatří ke komediím, ve kterých společně figurovali. O rok později však Colizzi natočil s dvojicí další film *Trumfové eso*, který už komedií voní o poznání víc.

¹⁹ JORDÁN, Karel. *Tenkrát na Západě: český průvodce světovými westerny*. Praha: Mladá fronta, 2011. ISBN 978-80-204-2507-2.

Pravá a levá ruka ďábla (1970)

Enzo Barboni natočil tento film jako první ze dvou, kde figurovala slavná dvojice. Spencer/Hill si zde zahráli nevlastní bratry, kteří nejsou tak úplně ušlechtilého ducha, ale okolnosti je donutí postavit se na stranu zákona. Fackovací komedie se proslavily tím, že byly prosty krve a mrtvých. Šlo hlavně o dobře mířenou ránu, nejlépe dozvučenou dostatečně pleskavým zvukem, aby si ji divák pořádně užil. Bratři Joe Trinity a Bambino se poté profackovali i do dalších filmů.

Malý unavený Joe (1972)

O dva roky později se filmové postavy bratrů vydávají na misi a pomáhají mnichům bránit jejich svatyni klidu před bandity. Není nad to pozorovat skupinku mnichů, jak mydlí nebohé desperáty mokřými hadrami.

Blb a blbec (1994)

Tento o pár let později natočený film, známý také pod názvem Průseráři, měl být pokračováním „trinity série“. Režiroval ho ale Terence Hill, tudíž musel nechat bratry přejmenovat, jelikož Trinity a Bambino byli chráněni copyrightem.²⁰ Hlavní postavy, znatelně starší se znovu pustili do dalšího dobrodružství, obohaceného o přítomnost početné rodiny. Zakončení filmu, úsměvné nazdobení vánočního stromu, kde místo baněk a ozdob visí bandité, jakoby smutně naznačovalo, že tento film je poslední westernové dobrodružství, kde budou Bud Spencer a Terence Hill fackovat nepřátele společně.

Obr. 10 Bud Spencer a Terence Hill
(Pravá a Levá ruka ďábla)

²⁰ JORDÁN, Karel. *Tenkrát na Západě: český průvodce světovými westerny*. Praha: Mladá fronta, 2011. ISBN 978-80-204-2507-2.

Terence sólo

Kromě společných taškařic s Budem se Terence Hill prosadil v kovbojkách i sólově. Příkladem toho je několik nezapomenutelných filmů. V roce 1972 si zahrál znovu pod taktovkou Enza Barboniho a to slušného anglického mladíka, který se na přání umírajícího tatínka vydá na Západ, aby se stal mužem (*Podivné dědictví*). Rok na to figuroval společně s Henry Fondou ve fanoušky oblíbeném snímku *Mé jméno je Nikdo*, který režíroval Tonino Valerii. *Chytrák a dva společníci* z roku 1975, kde hrál Hill taktéž ústřední postavu, je považován za pokračování *Mé jméno je Nikdo*, z předešlých let. Odkloněním od věčně špinavého vychytralého modroočka se stal až snímek *Šťastný Luke* (1990), který si Terence Hill zrežíroval sám. Jde o příběh vycházející z francouzského komiksu od tvůrců Morrise a Goscinyho (viz. Kapitola č. 3 Animovaný western).

2.2 Východní western a Eastern

2.2.1 Rudý gentleman z Německé produkce

Kdo by neznal Vinnetoua, odvážného náčelníka Apačů a jeho bílého bratra Old Shatterhanda. Člověk nemusí být ani fanoušek westernu, aby se podíval na klasické „kovbojky“ natočené podle Karla Maye. Malebné lokace tehdejší Jugoslávie, květnatě mluvící Indiáni a trochu více idealizovaný Divoký západ. Jako bychom se vrátili zpět k romantické vizi westernu od Johna Forda i přes skutečnost, že v Itálii nastoupila éra hrubšího Spaghetti westernu. Není se čemu divit. Karel May (1842-1912) drážďanský spisovatel v Americe v životě nebyl a filmaři se až úzkostlivě snažili, aby se scénář filmů co nejdříve podobal knižní předloze (i když ne vždy). Nade všechny pochybnosti však Vinnetoua obestírá jakési kouzlo, kterému jsme podlehlí téměř všichni.

Poklad na Stříbrném jezeře (1962, Harald Reinl) byl prvním a rozhodně průlomovým mayovským filmem. Oblíbení románoví hrdinové představení v hmatatelnější podobě na stříbrném plátně začali být okamžitě o to víc zbožňováni. Pierre Brice jako Vinnetou a Lex Barker v roli Old Shatterhanda. Výběr lokací, kterým rozhodně vévodí Plitvická jezera, je víc než okouzující. I přes fakt, že během natáčení se filmařům nepodařilo uhlídat vše a na pozadí jedné scény projíždí autobus. Chybovat je lidské a možná proto fanoušci tento film milují. Nad věrností kostýmů by se sice dalo uvažovat a například Karel Jordán je ve svých knihách, rozebírajících mayovské filmy dopodrobna, dosti kritický, já osobně (a zřejmě

i mnoho dalších), dávám přednost staré dobré vumělkované verzi náčelníka Apačů. Existuje totiž i novější film či dva filmy tvářící se jako seriál, popisující stejné téma. Remake, který se snaží být věrnější realitě a naprosto kazí atmosféru, kterou *Poklad na Stříbrném jezeře* vytváří.

Obr. 11 Pierre Brice jako Vinnetou

Filmů s mayovskou tematikou vzniklo hned několik. Pokračování, nesoucí jméno hlavního hrdiny *Vinnetou* (1963), bravurně navazuje na předchozí film a téměř věrně kopíruje původní román. S dalšími filmy to ale není tak růžové. *Old Shatterhand* (1964) působí trochu dojmem, že filmaři nevěděli z které do které. S původním příběhem ho nepojí téměř nic a v dřívějších dobách nesklidil moc velký úspěch. Po neúspěchu s *Old Shatterhandem* bylo trochu těžké natočit další film, ale nakonec se povedlo a světlo světa spatřil *Vinnetou* s podtitulem *Rudý Gentleman* (1964), kde si shodou okolností zahrál i Terence Hill. Skutečnost, že měl náčelník Apačů opravdu úspěch, dokazoval zástup dalších filmových titulů: *Vinnetou – Poslední výstřel* (1965), který rozhodně nebyl poslední, *Vinnetou a míšenka Apanači* (1966), *Vinnetou a Old Shatterhand v Údolí smrti* (1968). Kromě původní série vzniklo i několik vedlejších filmů podle Karla Maye: *Mezi Supy* (1964), *Petrolejový princ* (1965), *Old Surehand* (1965), *Old Firehand* (1966).²¹

Po tolika filmech není divu, že vznikla i parodie *Manituova bota* (2001), která v kostce popisuje dobrodružství náčelníka Apačů a dalších hrdinů.

²¹ JORDÁN, Karel. *Tenkrát na Západě: český průvodce světovými westerny*. Praha: Mladá fronta, 2011. ISBN 978-80-204-2507-2.

2.2.2 Eastern

Tato podkapitola je tak trochu odskočení od westernu, jak ho známe. Představte si, že vezmete westernového hrdinu, vyzvednete ho z prostředí Ameriky během 19. století, a zasadíte ho například do sovětského svazu. Právě to udělal Nikita Michalkov ve filmu *Svůj mezi cizími* (1974)²². Rámec westernového příběhu je takřka zachován, městečko sužované „bandity“, hledání zlata, osamělý hrdina, to vše, ale pod rudou vlajkou se srpem a kladivem.

Obr. 12 Plakát k filmu
Svůj mezi cizími (1974)

Takzvaný eastern se objevil i u nás v Čechách. *Je třeba zabít Sekala* (1998). Snímek Vladimíra Michálka oceněný deseti Českými lvy. Dozajista by se našly i další filmové tituly, které by se daly považovat za eastern, ovšem to by vystačilo na další bakalářskou práci.

2.3 Divoký západ v srdci Evropy

Western, ať už ten pocházející od zámožských tvůrců, či ten, který vznikl kolem dokola české kotliny, to u nás neměl vždycky lehké. Fanoušci ostřílených pistolníků museli často dlouho čekat než ten, či onen soudruh dovolí, aby na naše plátna proniklo něco ze západní kinematografie. Naštěstí, a za to jsme my, westernoví nadšenci vděční, dostali i naši tvůrci naservírovanou značnou porci Divokého západu, ovšem zařídili se podle svého.

Na našem území vznikla celá řádka westernově laděných snímků. Některé vážné, se snahou věrně napodobit americký venkov, jiné parodující a odlehčené. Někteří naši tvůrci však pochopili, že hrát si na indiány a kovboje v českém prostředí by se mohlo jevit trochu směšně, tudíž nahlédli na western po svém a dali vzniknout originálním dílům plným nadsázky a ryze českého humoru.

²² [online]. [cit. 2020-08-04]. Dostupné z: <https://www.csfd.cz/film/33623-svuj-mezii-cizimi/prehled/>

Jedním z prvních děl v parodujícím duchu je film Rudolfa Hrušínského *Pancho se žení* (1946).²³ Kostýmy ani kulisy, které mají navodit atmosféru Mexika, sice nejsou dokonalé, ale i přes to si film získal diváky svou úsměvností a lehkostí. Tento snímek pochopitelně nebyl jediný svého druhu, než se však dostanu i k těm ostatním, ráda bych zmínila i další, možná i vážnější westerny, které se v Čechách natočily.

Hned první je film *Smrt v sedle* (1958) od režiséra Jindřicha Poláka. Tento snímek se ale od klasického westernu dost liší už jenom skutečností, že se odehrává v „současnosti“. Popisuje hrdinu, který je westernem okouzlen a čte Rodokapsy. Děj je zasazen do prostředí jezdeckého učiliště, což není zrovna westernová destinace.

Jako další stojí za zmínku série cca půlhodinových snímků pod názvem *Kaňon samé zlato* (1970/71) od Zdeňka Sirového, který si vybral ke zfilmování povídky Jacka Londona. Jedná se o příběhy ze zlatokopeckého prostředí. Tyto snímky ale postrádají očekávanou akci jiných westernově laděných filmů a tudíž byly pro diváky trochu zklamáním.

Snímek z československé, či české kinematografie, který se dá považovat za ryze westernový je *Cesta na jihu západ* (1989). Režisér Zdeněk Sirový se znova vrací k příběhům Jacka Londona a na motivy několika jeho povídek vytváří film o čtrnáctiletém sirotkovi Benovi, v podání mladičkého Jiřího Stracha.

V české kinematografii se také objevuje pojem eastern, o kterém jsem se zmiňovala výše.

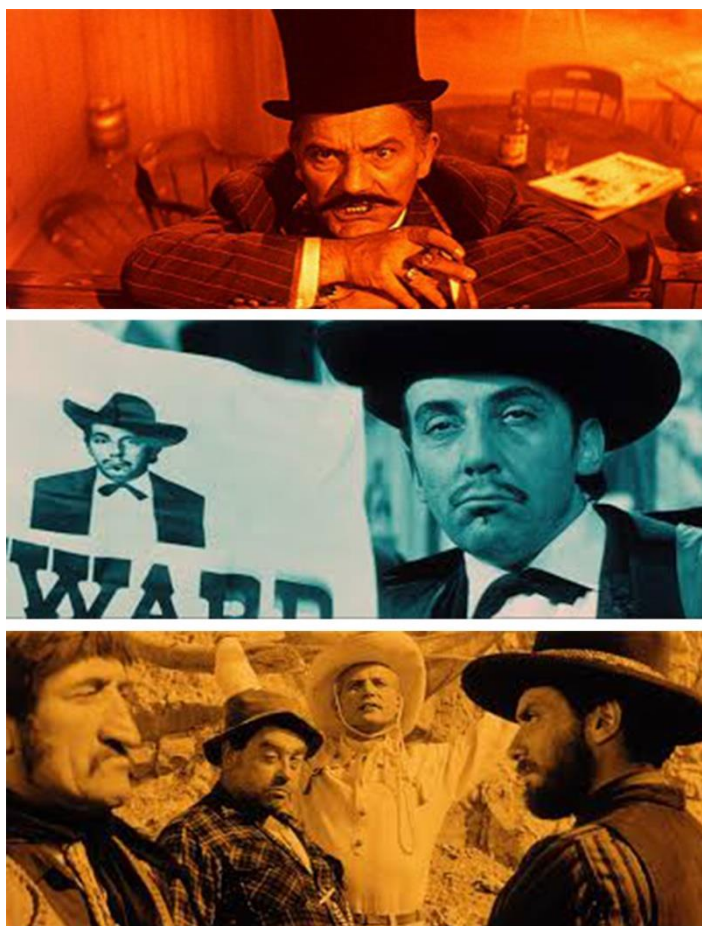
Jako poslední film v této kapitole chci uvést legendární „Koňskou operu z Barrandova“, jejíž vyznění dle mého názoru vcelku přesně vykresluje povahu českého humoru.

²³ JORDÁN, Karel. *Tenkrát na Západě: český průvodce světovými westerny*. Praha: Mladá fronta, 2011. ISBN 978-80-204-2507-2.

2.3.1 Limonádový Joe aneb Koňská opera

„Kýčovitě dokonalý pistolník bez bázně a hany, stupidní právě tou nemožnou dokonalostí.“ Přesně takto byl definován hlavní hrdina parodických povídek Jiřího Brdečky pro časopis *Ahoj na neděli*.²⁴ Abstinující pistolník, který si k pití poručí vždy výhradně Kolalokovu limonádu se dočkal vlastní divadelní hry, muzikálu a nakonec i filmu, který všechno předešlé spojil do jednoho brilantního díla.

Snímek je také dobře zapamatovatelný díky technice takzvaného „vitrážování“, kdy jsou jednotlivé scény barvené podle nálady do žluté, modré či červené. Panuje v něm taktéž atmosféra, která jakoby vycházela z tradice němého filmu a starých grotesek.

Obr. 13 Limonádový Joe technika vitrážování

²⁴ JORDÁN, Karel. *Tenkrát na Západě: český průvodce světovými westerny*. Praha: Mladá fronta, 2011. ISBN 978-80-204-2507-2.

Není tedy nouze o groteskně zrychlené rvačky či jiné scény a dramatické herecké výkony. Najdeme zde i několik triků, jako například kouřové číslice, kterými radí Rudolf Deyl ml. alias Doug Badman Miloši Kopeckému v roli Horáce, nebo srážející se střely padoucha a hrdiny. Film také nemá nouzi o jumpcut (rychlá změna, poskočení v prostoru pomocí stříhu).²⁵

Obr. 14 Ukázka kouřových číslic z filmu *Limonádový Joe*

I když byli do filmové verze Oldřicha Lipského vybráni vesměs jiní herci, než kteří figurovali v původní divadelní hře Jiřího Brdečky, Květa Fialová, Karel Fiala, Miloš Kopecký, ale také Valdemar Matuška, Vladimír Menšík či Jiří Korn v menších rolích, vynesli snímek o limonádníkovi do výšin.

Městečko Stetson City tehdy vyrostlo na louce za barrandovským studiem. Nicméně kdyby jeho kulisy nebyly poté úsporně použity do filmu *Zlatokopové z Arkansasu* (1964, západoněmecká koprodukce), *Limonádový Joe* by zřejmě zelenou nedostal.²⁶ Ať už tak, či onak, tento komediální příběh dosáhl takového úspěchu, že se díky němu skutálel smíchy ze židle i Henry Fonda.

²⁵ VALUŠIAK, Josef. *Základy stříhové skladby*. 5. vydání. V Praze: Nakladatelství Akademie múzických umění. ISBN 978-80-7331-455-2

²⁶ JORDÁN, Karel. *Tenkrát na Západě: český průvodce světovými westerny*. Praha: Mladá fronta, 2011. ISBN 978-80-204-2507-2.

3 ANIMOVANÝ WESTERN

Filmový žánr oslavující pistolníky všech možných druhů, ras, vyznání a bůh ví čeho jiného, se po špičkách vkradl i do zdánlivě fiktivního animovaného světa. Pravda, světlo světa nespátrilo tolik animovaných westernů jako těch s herci z masa a kostí, to ale neznamená, že by byly méně důležité. Jelikož úlohy vyobrazit drsné muže západu s jejich vážnými tvářemi se už zhostili jiní, tvůrci animovaného westernu vzali to, co už divák zná a přetvořili to v něco více odlehčeného a úsměvného. Western je přece jen už taková klasika, kterou zná téměř každý. Osamělý hrdina, který bojuje proti zlu... to už tady bylo nesčetněkrát. Proč si tedy z těch hluboko zakořeněných pravidel neudělat trochu legraci?

3.1 Pistolníci v české kotlině

Jak se dalo čekat, u nás v Čechách parodování westernu nezůstalo jen v rámci hraného filmu. Proč se neodebrat do sfér animace, když právě tam má westernový hrdina tu pravou moc udělat si legraci ze svých slavných předobrazů ze stříbrného plátna? Ještě k tomu, když nakreslíte kaktus, nikdo se vás nebude ptát, kde se vzal v lomu Velká a Malá Amerika poblíž Karlštejna. Nikdo se nebude smát, že naše české luhy a háje nejsou dost dobré na to, aby se v nich proháněli kovbojové na koních.

V české animaci to zřejmě s westernem nemohlo dopadnout jinak. A díky bohu za to. Nadsázka našim „českým Američanům“ sluší rozhodně víc, než úzkostlivě přehnaná snaha o autentičnost.

Bohužel jsme se v naší kinematografii prozatím nedočkali celovečerního animovaného westernu. Krátkometrážních skvostů je zde ovšem dost a já vám je velmi ráda představím.

3.1.1 Árie prerie (1949)

Znalí už jistě tuší, že tento krátký loutkový film Jiřího Trnky je minimálně ústřední písní *So Far* nějak spojený s *Limonádovým Joem*. Jak by taky ne, když se na jeho vytvoření podílel Jiří Brdečka, autor limonádového pistolníka. Jistá podobnost s pozdějším filmem je tedy těžko popíratelná.

Práce s Trnkovou loutkou celému snímku dává nádech poetičnosti, i když se pohybuje na půdě parodie. Ovšem tentokrát se setkáváme i s něžným nádechem romantiky. Ač je

filmek brán s nadsázkou, Trnkův rukopis mu dodává ladnost. Bravurně vyvedená krajina, kulisy a kostýmy vyšperkované do nejmenších detailů dostatečně vyvažují trošku krkolomný pohyb látkových koníků. Navzdory trochu topornému pohybu však bělouš hlavního hrdiny prokazuje stejnou dávku odvahy, jako jeho pán.

Trnkovy loutky jsou známé svými velkýma očima, které samy vyprávějí. Ani tento film není výjimkou. Jelikož jsou hrdinové prosti slov, mluví za ně jejich gestikulace, ale především velké namalované oči, ve kterých může být jednak nevinnost, či strach, nebo podlost a zákeřnost, záleží pouze na představivosti.

Jak už je zmíněno výše, celý příběh je doprovázen pouze hudbou nebo zpěvem, mluvené slovo zde nezaslechneme. A právě hudbu, jejímž prostřednictvím je vše vyprávěno a zobrazuje například i takové věci, jako je vytí kojota, stvořil Jan Rychlík.

O pár let později se na plátně objevil *Limonádový Joe* pocházející z pera Jiřího Brdečky, oživen Oldřichem Lipským. *Árie prerie* by se hrdě dala považovat za úsměvného předskokana, který pomohl dát abstinujícímu pistolníkovi tvar. Nepřipomíná vám snad zpívající kovboj Limonádového Joeho v podání Karla Fialy a bandita v černém Horáce/Hogofogo, kterého ztvárnil Miloš Kopecký?

Obr. 15 Trnkovy loutky z filmu *Árie prerie* (1949)

3.1.2 V pravé dopoledne (1964)

Ty, kteří si už škodolibě libovali, že našli další chybu, musím vyvézt z omylu. Tento pěti minutový snímek z dílny Zdeňka Smetany se opravdu jmenuje *V pravé DOPOLEDNE*, nikoli *V pravé POLEDNE* (1952, Fred Zinnemann²⁷). Svým názvem tudíž nenápadně odkazuje na starší hrané westernové komorní drama. A jelikož se jedná o další komedii, či grotesku, které se v šedesátých letech jen dařilo, není divu, že Zdeněk Smetana pojmenoval jeden ze svých ranějších snímků právě podle slavnějšího westernového bratránka.

Kreslená groteska vypráví o šerifovi, který mazaně zneškodní hned několik gangů banditů s oblibou v různých barvách triček. Animace je jednoduchá a je z ní cítit autorův rukopis, který se později rozvine ve večerníčcích jako je Rákosníček nebo Malá čarodějnice.

Obr. 16 Snímek z filmu V pravé dopoledne (1964)

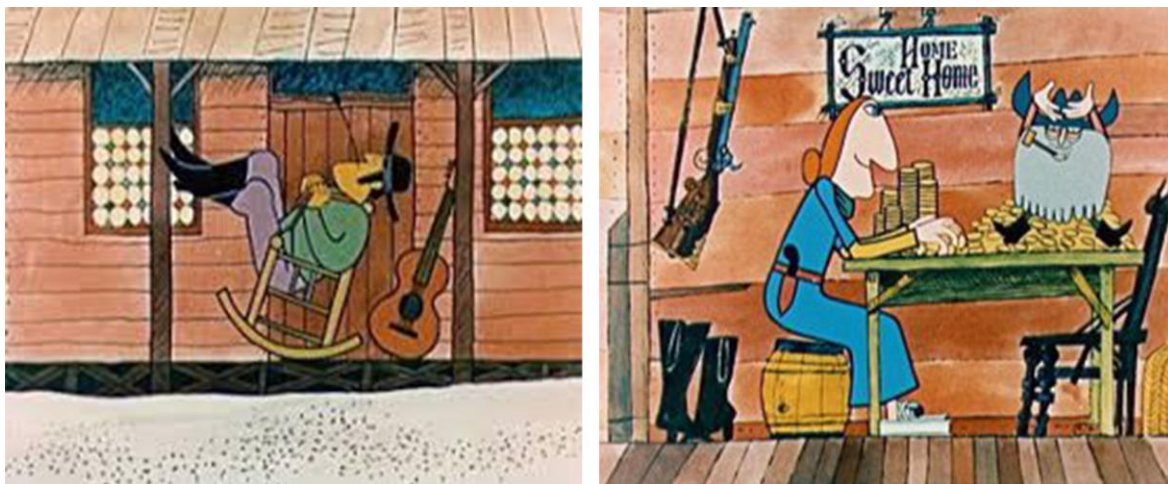
Prostředí ještě není tak vypracované, jak ho známe z pozdějších pohádek. Dostavník s psanci se pohybuje jen mezi pár malovanými skálami v krajině prosté jakýchkoli detailů. Díky tomu se však může kočár pohybovat prakticky kdekoli a vytvářet tím hravou deformaci prostoru.

Celý snímek je doprovázen energií nabytou hudbou Karla Duby, která diváka udržuje ve stálém napětí a očekávání, co se bude dít dál.

²⁷ [online]. [cit. 2020-08-03]. Dostupné z: <https://www.csfd.cz/film/10157-v-prave-poledne/prehled/>

3.1.3 Drahoušek Klementina (1959)

Jiří Brdečka miloval Divoký západ, toho jste si mohli všimnout už v předešlých kapitolách. Z jeho nadšení vznikl kromě jiného i hudební klip k lidové americké písni My darling Clementine, který byl zakázkou pro americkou společnost Rembrandt film. Píseň, vyprávějící smutný osud dívky Klementina, dcery zlatokopa, vepsal do obrazu výtvarník Vratislav Hlavatý a nazpíval Rudolf Peller.

Obr. 17 Výtvarno V. Hlavatého ve filmu Drahoušek Klementýna

3.1.4 Poslední výstřel (1963)

U výtvarna Vratislava Hlavatého ještě zůstaneme. Jelikož právě díky jeho kresebnému stylu, který byl jednoduchý a stylizovaný, si ho vybral režisér Václav Bedřich pro svůj taktéž odlehčený krátký film z prostředí divokého západu.

Obr. 18 Ukázka výtvarna V. Hlavatého ve filmu Poslední výstřel

Nikomu se nelíbí, když přijde o práci. A malému hrobníkovi, který si svoje funebráctví očividně užívá už vůbec ne. A když se zdá, že do kraje přišel zákon, a žádné další přestřelky ani hrobečky nebudou, rozhodne se funebrák vzít věc do vlastních rukou. Což se mu ale vymstí.

3.1.5 Kamenáč Bill (1964-1972)

Václav Bedřich za svůj život natočil víc než 300 animovaných snímků. Mezi ně patří i tři krátké filmy s westernovou tematikou a těmi jsou *Kamenáč Bill a drzí zajíci* (1964), *Kamenáč Bill a ohromní moskyti* (1971), *Kamenáč Bill a přepevné laso* (1972). Jsou to krátké, zhruba deseti minutové filmy, natočené podle příběhů australského spisovatele Dalla Stevense. Výtvarníkem pro tyto snímky se stal Miroslav Štěpánek, který svou jednoduchou a hravou linkou vykreslí neuvěřitelné příběhy Kamenáče Billa, který by si zřejmě velmi rozuměl s baronem Prášilem.²⁸

Obr. 19 Kamenáč Bill

3.1.6 Úkryt černého Billa (1965)

Podle stejnojmenné povídky O. Henryho, amerického humoristy, vznikl u nás téměř čtvrthodinový loutkový film v režii Josefa Klugeho. Snímek je přitažlivý nejen poutavým hlasem vypravěče Jana Třísky, ale i zajímavou kombinací prostorové loutky a papírkové plošky. Tentokrát se nejedná tak úplně o parodii na Divoký západ, jo spíše o úsměvný příběh z westernového prostředí, vyprávějící o hledaném psanci, který je všemi mastmi mazaný.²⁹

²⁸ [online]. [cit. 2020-08-03]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/1110217273-mistri-ceskeho-animovaneho-filmu/203382524320022/titulky>

²⁹ [online]. [cit. 2020-08-03]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/1110217273-mistri-ceskeho-animovaneho-filmu/203382524320022/titulky>

3.2 Animovaní pistolníci ve světě

Nebylo by od věci zmínit, že ve světě vzal animovaný western zavděk více, než u nás doma v Čechách. Hlavně co se celovečerních filmů týče. Je pravda, že humorná vlna animovaných grotesek ovládla česká šedesátá léta minulého století, ovšem potom nastal útlum. obraťte tedy svůj zrak znovu do ciziny. Čeká tam na vás pár snímků, známějších i zapadlejších. Ryze westernových, ale i takových, které Divoký západ jen připomínají.

3.2.1 Celovečerní

Jak už mohl dnešní divák zjistit, Divoký západ je téma, které se často vrací. Předešlé filmy byly spíše zaměřené na dospělého diváka. Zvláště potom ty hrané. Zahraniční animované filmy s westernovou tematikou bývají mnohdy cílené na mladšího diváka. Jen se přiznejte, kdo z vás si v dětství hrál na kovboje a indiány? Vždyť i sám velký Disney nechal vytvořit ve svém zábavním parku část, kde se návštěvník mohl vrátit o pár let zpět a okusit atmosféru Divokého západu. A když už jsem zavadila o Walta Disneyho, kdo se rozpomene na jeho Petra Pana, jistě se dovtípí, že i v Zemi Nezemi byl indiánský kmen. Western je a byl pro dětského diváka přitažlivý. Pokud mu ovšem nepustíte nějaké drama typu *Tenkrát na západě*. Dospělý fanoušek westernu by vám za tuto klasiku líbal ruce, ovšem dítě bude nedůvěřivě zírat a nakonec raději uteče, nebo přepne na něco dozajista méně kvalitního.

Je tedy nutné přesunout se do toho dětského westernu, který není tak násilný a utváří si vlastní pravidla z těch, které už existují. Často se na tomto Divokém západě uchylujeme spíše k indiánům. Zůstáváme sice v Americe, ale vzdalujeme se od prašných ulic měst, rušných saloonů a železnic a přicházíme do divoké přírody, kterou obdivujeme. V takovém případě bych ještě zůstala u Disneyho a zmínila film *Pocahontas* (1995). Nejedná se vyloženě o western spíše o takzvanou „indiánku“, ovšem divák se ocitá v Americe během jejího osidlování. Je tedy otázka, zdali se takové téma dá řadit k Divokému západu, byť jen vzdáleně. Zmiňuji ho hlavně kvůli skutečnosti, že se od něj odpíchnu k dalšímu filmu, který je už blíže klasickému westernu, ale i přes to to ještě není úplně ono.

*Spirit Divoký hřebec*³⁰ (2002) od studia Dream Works, u nás známý spíš jako Mustang je kreslený film vyprávějící, citují: „Příběh, který vychází z koňského srdce.“ Tudiž příběh mladého mustanga, který je chycen ke zkrocení a odveden do pevnosti americké armády za dob občanské války. Divákovi se naskýtá pohled na „Divoký západ“, vojenskou pevnost a stavbu železnice koňskými očima, což je věc, která není ve westernu úplně běžná. Koně jsou sice nedílnou součástí tohoto žánru, ale nutno podotknout, že jen málokdy se někdo zajímá o to, co se jim líbí, nebo ne.

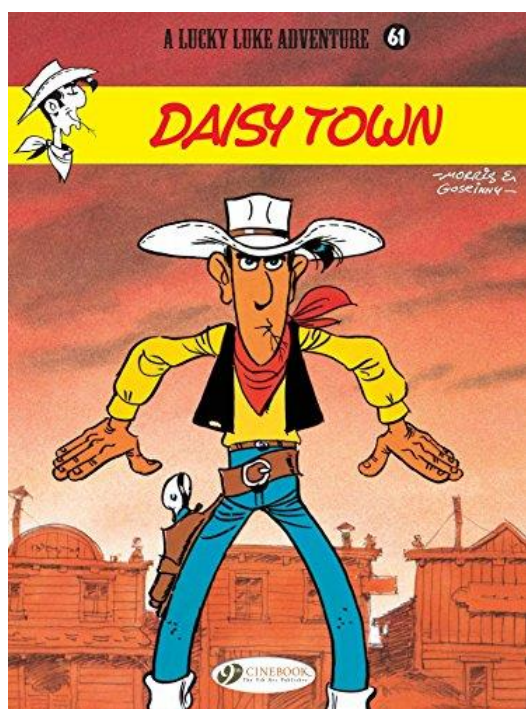

Obr. 20 Snímek z filmu Spirit Divoký hřebec

U nás na farmě (2004) je film, který už voní westernem, jak se patří. Studio Disney ale naservírovalo dětskému divákovi takový Divoký západ, kde nestopují zločince lovci lidí, ale tři jalovice, které se snaží zachránit svoji farmu před dražbou. Nesmí chybět ani hlavní padouch, který používá nekonvenční metody ke kradení skotu, totiž hypnotizující jódlování. Trošku šílené, ale zato plné humoru, který, i když vzdáleně, připomíná české westernové grotesky. Dle mého názoru je v tomto snímku vše, co dělá western westernem, i když se některé věci možná zdají být dost přitažené za vlasy.

³⁰ [online]. [cit. 2020-08-03]. Dostupné z: <https://www.csfd.cz/film/30979-spirit-divoky-hrebec/prehled/>

Lucky Luke. Francouzská klasika. U těchto příběhů zbystří zvláště milovníci komiksů. Maurice de Bevere, známý pod přezdívkou Morris roku 1947 stvořil postavu osamělého pistolníka Lucky Luka. K proslavení jeho komiksů však notným dílem přispěl René Goscinny, jeden z autorů dalšího slavného francouzského komiksu Asterixova dobrodružství. Goscinny později jako scénárista pracoval na převedení Lucky Luka do filmové podoby a nakonec se chopil i režie a v roce 1971 představil první animovaný snímek nazvaný **Lucky Luke: Daisy town**³¹. Příběhy Lucky Luka jsou dalším příkladem komediálního ztvárnění Divokého západu. Mnohdy tato postava pistolníka, který je rychlejší než vlastní stín, paroduje dokonce reálné postavy, nebo poukazuje na historické události staré Ameriky. Postava Lucky Luka se dočkala kromě dalších filmů natočených podle stejnojmenných komiksů i vlastního seriálu. Kreslený pistolník byl dokonce představen v hrané verzi a to rovnou dvakrát. Poprvé ve filmu **Šťastný Luke** (1991) v režii Terence Hilla (viz Spaghetti western) a podruhé jako snímek **Rychlejší než vlastní stín** (2009). V tomto filmu se tvůrci pokusili co nejvíce přiblížit komiksovému vzhledu Lucky Luka. Což, dle mého názoru, nebyl úplně šťastný tah.

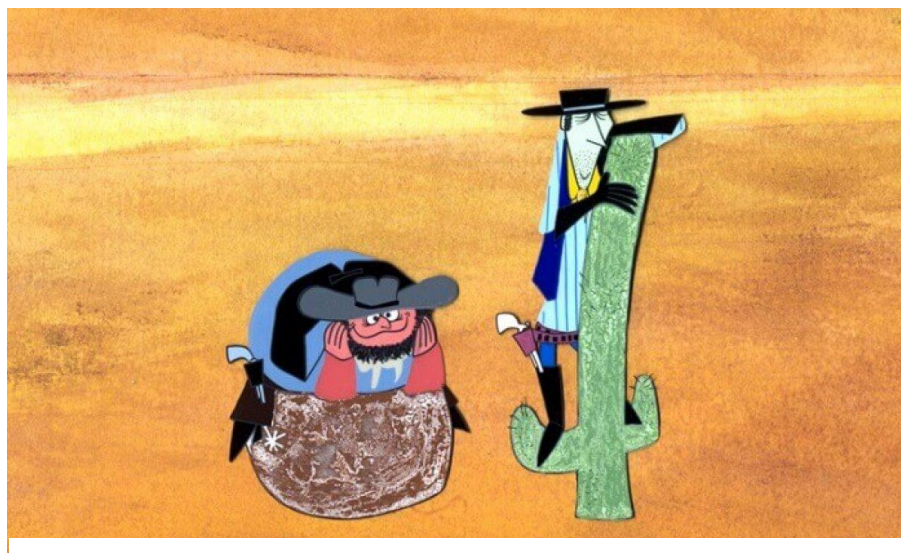
Obr. 22 Titulní strana komiksu Lucky Luke Daisy Town

Obr. 21 Lucky Luke 2009

³¹ [online]. [cit. 2020-08-04]. Dostupné z: <https://www.csfd.cz/film/102880-stastny-luke-daisy-town/prehled/>

K těm méně známějším celovečerním filmům patří i italské *West and Soda* (1965). Komedialní snímek, plný vizuálních vtípků a gagů a neúnavných a rychlých dialogů. Divák se zde sice setká s notnou dávkou parodie, ovšem tento kreslený film je postaven spíše na snaze překvapit a pobavit diváka nečekanými situacemi.

Obr. 23 Scéna z filmu West and Soda

Rango (2011). Nejnovější celovečerní animovaný snímek ze všech zde uvedených. Zrežirovaný Gore Verbinskim, odkazující na taková jména, jak je Johny Depp nebo Hans Zimmer. Pokud mám tento film srovnat s těmi, které už jsem uvedla výše, musím říct, že tentokrát se nejedná doslova o parodii, jak by se na první pohled mohlo zdát. Ano, zajisté. Mluvicí chameleon v havajské košili asi opravdu nebude westernový hrdina, kterého by divák očekával. Nicméně, je to tak. A náš *Rango*, jehož jméno a minulost je asi tak pravé, jako levá ponožka se dostane do ne moc lichotivé situace, když celému pouštnímu městečku nalže, jaký je kabřík a obyvatelé na něj poté hodí řešení všech svých problémů.

I u tohoto filmu se setkáváme s hrdiny ze zvířecí říše, tak jako například ve snímku *U nás na farmě*. Ovšem s tím rozdílem, že zde jsou ještěrky a pouštní myšky personifikovány takovou měrou, že nosí šaty a chovají se jako lidé.

Komedii celého filmu obstarává právě hlavní hrdina, přicházející jako naprostý outsider do malého města, ve kterém vládne atmosféra Divokého západu. Tudíž se divák nesetkává

s parodií westernu, ale pozoruje jedince, který se i přes svou nešikovnost snaží bojovat proti zlu.³²

Jak už bylo zmíněno na začátku, hudbu k tomu to snímku obstaral právě Hans Zimmer, který byl v minulosti skladatel pro filmy, jako je *Lví král (1994)*, *Gladiátor (2000)*, *Poslední samuraj (2003)* a mnoho dalších.

3.2.2 Krátkometrážní

Když opomenou kreslené seriály a grotesky, které občas využívaly westernové téma jako oživení svých sérií (např. *Tom and Jerry: Cowboy*), v dnešní době vzniká spousta krátkých filmů menších, či větších animačních studií. Některé jen jako animační zkoušky, jiné jako „vedlejšáky“ animátorů. A že takových filmů existují mraky. Většinou se jedná o krátké útvary, maximálně patnácti minutové. Kromě takových snímků se dá narazit i na studentské filmy.

*The Blackwater gospel (2011)*³³ od dánského tvůrce Bo Mathorne patří právě k studentským filmům. Je to poněkud drsný příběh protkaný alegoriemi, vybudovaný na strachu z hrobníka, se kterým chodí smrt. Tato deseti minutová záležitost tančí kolem westernu i hororu zároveň. Strhává svým nápaditým špinavým výtvarnem a surovostí, díky které divák zůstává pouze uhranutě zírat.

*Impasse (2015)*³⁴ je další studentský film tentokrát z Nového Zélandu. Osamělý tulák procházející kaňonem jednoduše zatočí s pobudou strážící jedinou studnu na vyprahlém území a ještě za vodu vyžaduje snad všechno, co tulák má. V pěti minutách pomalu plynoucích, sleduje divák napjatě krátký příběh a čeká do poslední chvíle, jak to všechno dopadne. Klidný hrdina vyvedený v 3D animační technice se ovšem ukáže jako muž hodný sympatií.

³² JORDÁN, Karel. *Tenkrát na Západě: český průvodce světovými westerny*. Praha: Mladá fronta, 2011. ISBN 978-80-204-2507-2.

³³ [online]. [cit. 2020-08-03]. Dostupné z: <https://www.csfd.cz/film/292662-the-backwater-gospel/prehled/>

³⁴ [online]. [cit. 2020-08-03]. Dostupné z: https://www.imdb.com/title/tt4437666/?ref_=vp_back

Další film, který bych ráda zmínila, je *Borrowed Time* (2015)³⁵. Tento snímek mají na svědomí dva animátoři z Pixaru, totiž Andrew Coats a Lou Hamou-Lhadi. Na krátkém, ale silném sedmi minutovém filmu o starším šerifovi, kterého tíží pocit viny pracovali celých pět let a to ve svém volném čase. Westernový kraťas byl dokonce nominován na Oscara za nejlepší krátký animovaný film. Kombinace precizní modelace postavy, dech beroucího prostředí, emotivní hudby, večerního světla a silného příběhu je dozajista působivým koktejlem.

Obr. 24 Snímek z filmu Borrowed time

³⁵ [online]. [cit. 2020-08-03]. Dostupné z: <https://vimeo.com/ondemand/100733>

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 THORNY HOLE

Thorny Hole, v překladu Trnitá Díra. Proč takový název? Je to prosté. Přesně takové jméno jsem dala před čtyřmi lety své povídce z prostředí Divokého západu. Příběh se mnou žije až do teď a tato bakalářská práce mi umožnila vdechnout mu život i jinak než jen v podobě písmenek.

Rozhodla jsem se zpracovat svoji povídku do podoby upoutávky, či krátkého videa, které představí, o co vlastně v příběhu jde. Co všechno jen do takového dvouminutového útvaru dát? No nejlépe úplně všechno! To ale bohužel nejde. Tudíž jsem byla nucena vybrat z devadesáti stran čtení materiál, který vtěsnám do dvou minut.

V tuto chvíli tedy odsunu svou mizérii stranou a upnu se k následující otázce. Nikoli CO, nýbrž JAK! Jedná se o western. Žánr, který je interpretován jak s vážnou tváří větrem ošlehaného hrdiny, tak s parodujícím šklebem. Moje místo se nachází, dovoluji si směle tvrdit, někde uprostřed. Chci svůj malý filmek ladit do podobné nálady, jaká provází i mou povídku. Trochu sarkasticky laděnou komedii obohacenou o nějaké ty vážnější scény.

Bude se jednat o ploškovou animaci. Ráda bych využila i trochu jiný materiál než jen obyčejný barevný papír, se kterým často pracuji. Například lepenku nebo dekorativní písek. Nicméně celá scéna by se měla barevně pohybovat v teplých tónech. Účelně nechci používat černou barvu, protože mi připadá v jistém ohledu agresivní. Skrze vizuální stránku také plánuju více vrstev, na kterých se budu během samotného animování pohybovat. Díky těmto vrstvám ve snímku vznikne větší hloubka prostředí.

Ve zvuku plánuju takovou malou revoluci. Doposud byly mé animace němé, doprovázené pouze ruchy, či hudbou. Tentokrát bych se tedy ráda pustila do dabingu. Z části, i protože chci slyšet své postavy mluvit. V otázce hudby mým představám silně vévodí zvuk banja, foukací harmoniky a kytary.

Snímek by měl vyhlížet příjemně. Měl by pobavit, ale i zaujmout. Rozhodně nechci vytvářet dramatické dílo, kde hlavní hrdina cválá na svém bujném oři do západu slunce. Zřejmě hlavně kvůli tomu, že hlavní hrdina se s koněm nepohodl a tak raději jezdí na kole.

Nebo snad může být mladík v buřince, dobře padnoucím saku, s nezaměnitelným červeným motýlkem na krku a deštníkem v ruce heroickým drsňákem ze Západu?

4.1 Divoký západ v plošce

Jak už jsem zmínila výše, můj bakalářský film bude vytvořen pomocí ploškové animace. V historii se pod pojmem plošková animace (v angličtině cut out animation), objevují snímky, využívající různý materiál. Ať už je to plst', se kterou pracovala Hermína Týrlová, nebo fólie Lotte Reininger. Já osobně pracuji s barevným papírem vyšší gramáže a specifické textury. Skalpel, nůžky, čtyři tuhá lepidla, jedno tekuté, tuž, akvarelové pastelky barevný papír a lepenka, bez těchto položek bych se opravdu neobešla.

Pokud mám ovšem nastínit průběh práce, musím začít od úplných počátků. A to znamená zformování myšlenky. Samotná předloha je sice zasazená do prostředí Divokého západu, ovšem není to čistý western, jak ho známe. Také příběh, který je poněkud obsáhlý by potřeboval pro úplné vysvětlení větší plochu než jen pár minut. A právě toto zjištění mě vedlo k formulaci mé práce. Totiž k vytvoření vstupu, či úvodu do příběhu, takzvané upoutávky na samotnou novelu, kterou bych ráda v blízké době vydala.

Po dlouhých debatách s vedoucí práce, Eliškou Oz, jsem konečně dospěla ke zkratkovitému vyjádření podstaty příběhu a začala vytvářet storyboard, obrázkový scénář, který jsem následně konzultovala se svou střihačkou. Samotný děj filmu se ovšem dočkal dvou přepracování a to zejména kvůli nejasnému vyznění.

4.1.1 Animatik

Tak jako všichni ostatní studenti v ročníku, i já v začátcích dostala za úkol kromě obrázkového scénáře vytvořit i animatik. Rozfázovat si pohyb, vytvořit první podobu filmu. Jak ušlechtilá myšlenka. No jo. Ale má maličkost a kreslená animace se moc v lásce nemáme. Tudíž pro mne bylo vytváření animatiku jedno velké peklíčko (a výsledný produkt podle toho také vypadá).

Proč jsem vlastně vytvářela animatik pomocí kreslené animace? Jak už jsem zmínila výše, pracuji s technikou papírkové plošky, což znamená, že vystřihuji jednotlivé loutky a prostředí z barevného papíru. Vytváření animatiku touto technikou by bylo příliš zdoluhavé. Proto jsem se uchýlila ke „kreslence“.

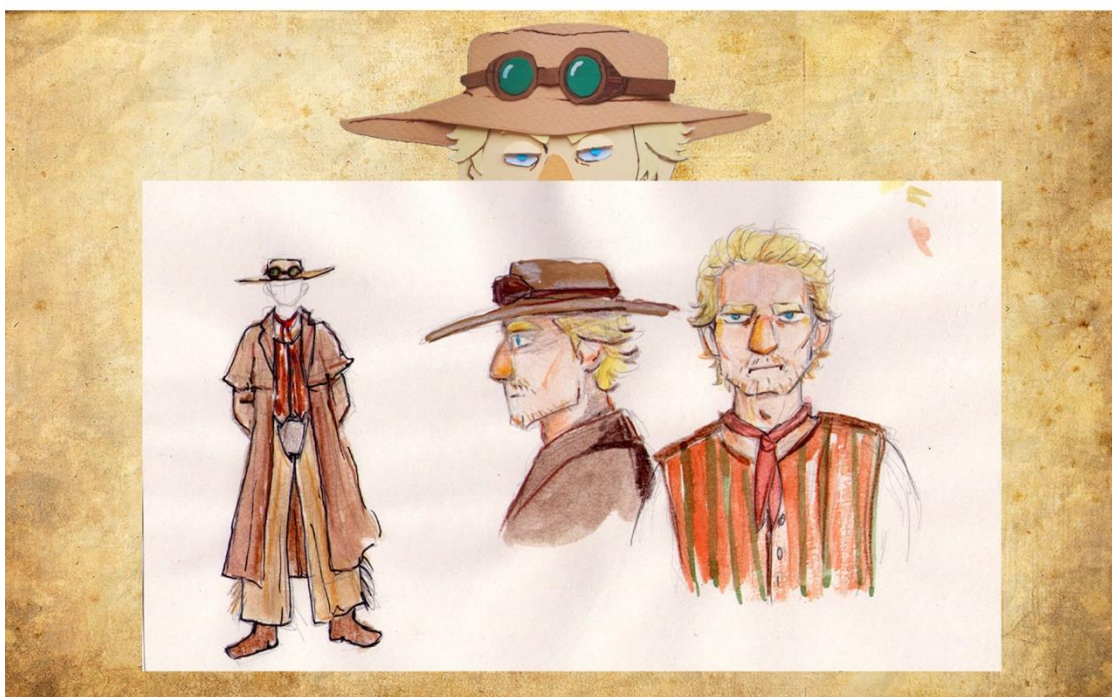
Nicméně díky tomuto animatiku bylo v ději odhaleno několik vad a mě posloužil jako berlička k vytvoření nového a lepšího obrázkového scénáře.

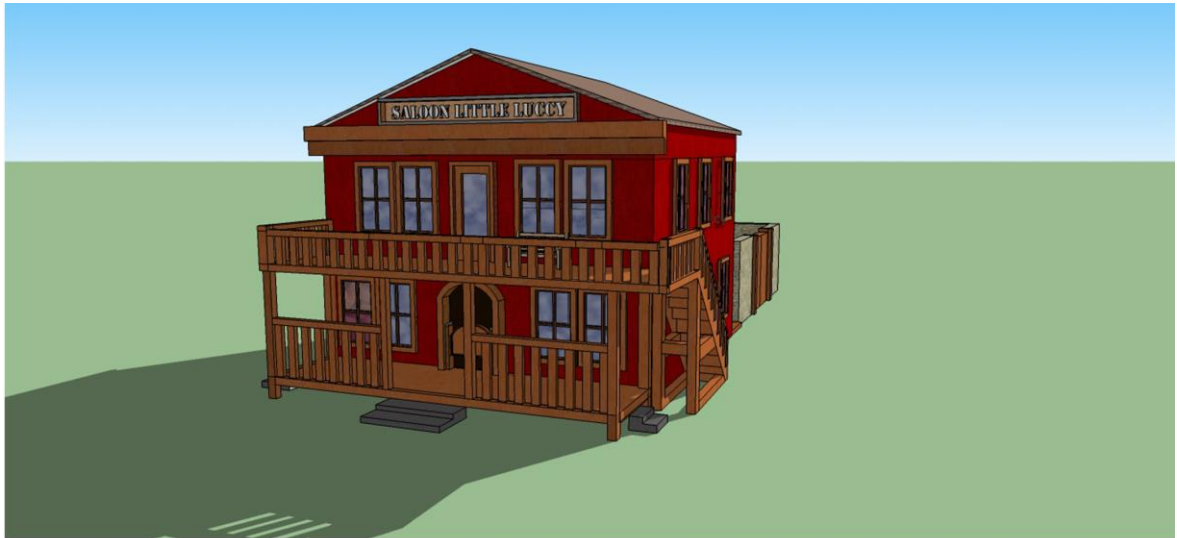
Obr. 25 Porovnání snímku storyboardu a finálního snímku z filmu

4.1.2 Vizuální stránka filmu

Městečko Thorny Hole, ležící na jižních hranicích Kentucky, dostalo podobu už v psaném slově. A během let k příběhům, které se odehrávaly v jeho zdech, přibývaly další a další ilustrace. Tudiž jsem už od začátku vytváření bakalářského filmu měla jasno v podobě postav i prostředí, ve kterém se celá věc bude odehrávat. Nicméně stál přede mnou důležitý úkol. A to převést mé vcelku popisné výtvarno do zjednodušených barevných ploch.

Obr. 26 Kresebné návrhy a následná realizace loutek

Obr. 27 Návrhy jednotlivých budov města

Nakonec se jako ideální volba ukázala kombinace barevného papíru, použitého pro podklad, doplněného o detaily vytvořené hnědou tuší, či akvarelovými pastelkami. Jako další materiál mi posloužila barevná vlnitá lepenka, jejíž pomocí jsem vytvářela různé budovy ve městě, jelikož mi její vzhled připomínal laťkové dřevo.

Celý snímek jsem se snažila ladit do teplých odstínů, i když v úvodní části převládá také zelená, či modrá, což jsou studené barvy. Co se barevnosti týče, film je dělen do 4 částí. Pracovní názvy těchto částí jsou: úvodní, výuková, montážní a závěrečná (viz Obr. 28). Každá tato část se od sebe liší barevností.

Úvodní část je světlá, převládá v ní modrá (obloha) a zelená (tráva a okolí). Časově se úvodní část odehrává během poledne a popisuje příjezd hlavního hrdiny do města. Takzvaná výuková část, pojednávající o jízdě na koni a střelbě je laděna už do teplejších tónů, protože se jedná o pozdní odpoledne a večer. A poslední dvě části, montážní a závěrečná se pohybují v celkem tmavých odstínech i z toho důvodu, že se děj odehrává večer a v interiéru, kde se svítí pouze svíčkami a lucernami.

Tímto postupným ztmavením jsem ovšem nezamýšlela nástup něčeho špatného, či negativního. Spíše tajemného. Postupné ztmavení se mi podařilo zejména prací se světly a stíny v ateliéru. Kupříkladu, když jsem před jedno ze světel postavila tubus, aby na scénu vrhal tmavší stín.

Obr. 28 Srovnání barevnosti jednotlivých částí filmu

4.1.3 Výroba loutek, prostředí a kulis

Jak už jsem zmínila výše, k mé práci bylo zapotřebí mnoha materiálu i nástrojů. Naučila jsem se například pracovat se skalpelem na papír a s jeho pomocí vytvořit jemnější podobu vlasů, nebo třeba třásně na šerifových nohavicích. Ve vytváření loutek mi taktéž velmi pomohl můj takzvaný „animační kufřík“, který by za normálních okolností fungoval jako prosvětlovací stoleček pro kreslenou animaci. Já díky němu vytvářela sérii hlav pro změnu výrazu, či pohybu. A nejen to.

Obr. 29 Ukázka jednotlivých částí loutek

Tentokrát jsem ale při fixaci kloubů loutek použila jiný postup než dosud. V dřívějších animacích byla tělíčka mých loutek spojovaná lepicí hmotou, která ale na barevném papíře zanechávala fleky. Tentokrát jsem se tedy uchýlila k fixaci pomocí lepicí pásky a nitě (viz Obr. 30). Vyměnitelné části loutky, jako je hlava, či končetiny ovšem stále spojuji onou hmotou, jelikož fixace pomocí niti je příliš pevná.

Obr. 30 Fixace loutky

Kromě postav a prostředí, které se skládá z budov, ulic, interiéru šerifské stanice a luk kolem města, postupně vznikaly i předměty, jenž jsem vytvářela jako miniatury těch reálných. Ať už šlo o složku s důkazy či o články Thorny Hole news, novin, které v mém malém městě pravidelně vycházejí, a které s oblibou čte místní šerif. Na funkční, miniaturní noviny (viz Obr. 32) hned několika rozměrů jsem obzvláště hrdá.

Obr. 31 Výroba kulisu do filmu

Obr. 32 Rekvizity

4.1.4 Dabing

Jedním z mých přání bylo slyšet postavy, kterým jsem vdechla život v příbězích, mluvit. Proto se má maličkost rozhodla vložit do filmu i pár scén, kdy spolu hrdinové rozmlouvají. Nejde o nijak složité konverzace. Znamenalo to ovšem vytvořit dialogy a sehnat lidi, kteří by propůjčili hlas hlavním hrdinům. Osud tomu tak chtěl, že jsem se nakonec uchýlila k neprofesionálním hlasům přátel a rodinných příslušníků.

Vypůjčila jsem si tedy z univerzitního inventáře nahrávací aparát a nutila své nebohé oběti k hereckým výkonům pod mou, ne moc shovívavou taktovkou. Bylo potřeba sehnat několik „dabérů“ kteří by propůjčili hlas postavám, jako byl hlavní hrdina Billy Collins, šerif Nick a uřvaná barmanka Luccy Goodmanová. Taktéž bylo v plánu do filmu zakomponovat čtení novinových článků. Hlas z novin jsem chtěla zpodobnit osobně, ale poté, co se z reproduktoru ozval můj hlas, jsem veškeré zvukové stopy s tímto nelibým zvukem vymazala. Novinové články mi nakonec přečetla kamarádka. Bohužel, její hlas, který zvučně přelouskal pro mne nevyslovitelná jména, se nakonec do finální verze kvůli změnám v montáži nedostal.

Už jednou zmíněný nejmenovaný virus mi ovšem znovu ztížil práci. Po nových úpravách scénáře, díky kterým se změnily i některé dialogy, se vyskytl velký problém. V původní nahrané verzi mi chyběly dvě vcelku zásadní věty hlavního hrdiny. A mě současná situace nedovolovala vycestovat do Zlína a shánět autora původní nahrávky. V panice jsem tedy začala obvolávat různé kamarády, až se nakonec našel dobrodinec, který měl tu odvahu nasadit roušku a přijít mi předabovat hlavní postavu. Stejný problém nakonec nastal i u další postavy, kterou byl zamračený šerif. I u něj se konal nový dabing.

Když už se zdálo, že je vše v nejlepším pořádku, znovu jsem si, zřejmě ne moc chytře, přehrála stávající nahrávky. A moje věčně nespokojené já si řeklo, že takhle to nejde. Když už byla situace s karanténou lepší, rozhodla jsem se znovu oslovit původní hlasové představitele.

Nakonec vše dobře dopadlo a já získala vytoužené zvukové stopy, které bych mohla s čistým svědomím použít.

4.2 Realizace

Samotná animace a celková realizace projektu byla poněkud obtížná, kvůli komplikacím, které způsobil jeden nejmenovaný virus, jenž se sprostě a zcela bez pozvání prohnal světem. Nicméně i přes to všechno jsem se konečně po nekonečné době čekání dostala do školního ateliéru k animačnímu stolu a mohla začít kouzlit se svými loutkami.

Jako první jsem se zaměřila na natočení či nafocení scén, které neobsahovaly dabing. Na několika sklech, uspořádaných pod sebou jsem vytvářela jednotlivá prostředí a zasazovala do nich loutky. Pro nasvětlení scény mi posloužila čtyři světla, osvětlující jednotlivé vrstvy.

Běžný den v ateliéru vypadal následovně:

- Příchod
- Příprava scény a kulis na animačním stole
- Nastavení světel pro konkrétní scénu
- Dotvoření detailů
- Samotná animace
- Úklid

Při mé práci se mnohdy stane, že si předpřipravím pouze hrubý podklad prostředí a loutky. A to z toho důvodu, poněvadž dotvářím scénu až pod kamerou. Například, pokud mi vznikne mezi budovami na ulici podivně prázdné místo, dám tam plot, nebo sud, nebo cokoli jiného, co mi tuto zvláštní prázdnotu v kompozici zaplní.

K samotné realizaci mohu pouze dodat, že ráda pracuji sama. Proč? Jelikož by se do mého pracovního prostoru asi žádný z kolegů nevlezl. Kromě loutek a kulis jsou všude haldy barevných papírů, odstřížků a vůbec všeho, co bych mohla potřebovat. Já ovšem v tomto chaosu nacházím vnitřní klid, protože mám pocit, že mi nechybí žádný materiál.

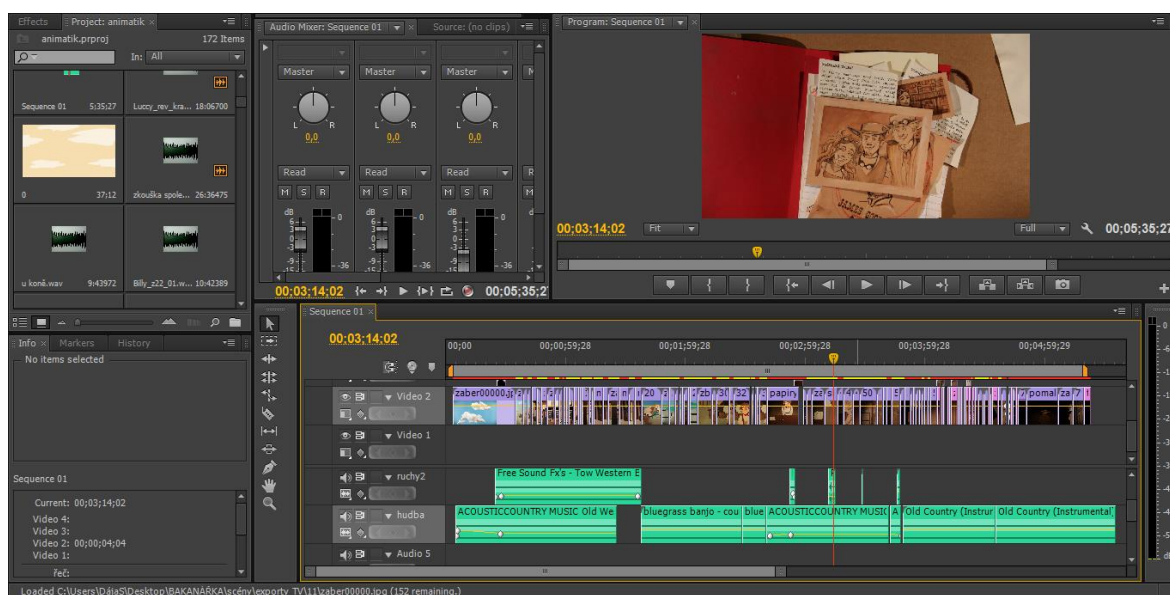
Nicméně práce s barevným papírem může občas skýtat i mnohá dobrodružství. Například, když téměř celý film máte šerifův klobouk vyrobený z jednoho odstínu papíru a na poslední čtyři nenatočené záběry vám tento papír dojde. A potom zjistíte, že tento odstín se už nevyrábí. Ano, velké dobrodružství. Nebo když v době koronavirové s rouškou halicí obličej provádíte nájezdy na téměř všechna zlínská papírnickví a obchůdky, které by mohly

mít v nabídce barevný papír, jen proto, že vám dojde ta specifická hnědá, kterou používáte na vlasy hlavního hrdiny.

Ano, i zdánlivě nevinné vytváření papírkového filmu může být velké dobrodružství.

4.3 Postprodukce

Po víc než měsíci práce pod kamerou jsem se uchýlila k mému věrnému stroji a začala skládat jednotlivé záběry dohromady. Neobešla jsem se pochopitelně bez editace, v některých místech větší, v některých menší. Při bližším zkoumání jednotlivých scén jsem také narazila na pár chyb. A stejně jako před tím, některé šly opravit, jiné ne. Také se stalo, že má maličkost bezcitně vyhodila některé záběry, jelikož do kompozice nezapadaly tak, jak bych si představovala. Řečeno zkráceně, po pár hodinách byl příběh uceleně seskládán dohromady podle obrázkového scénáře a čekal na ozvučení.

Obr. 33 Ukázka práce na projektu

4.3.1 Zvučení

Vyzbrojena nahrávkami dialogů a nespočetným množstvím ruchů jsem svedla nelehký boj v roli amatérského zvukaře. Většina zvuku figurovala už v předešlém, ne moc dobře digitálně nakresleném animatiku. Tudíž šlo hlavně o nasazení dabingu do předem naanimovaných úst.

Kromě dabingu a ruchů zazní v papírkovém snímku i nějaká ta hudba. Mým záměrem bylo sestříhat jednotlivé záběry tak, aby seděly do rytmu hudby a tak se staly dynamičtější. Nakonec došlo tedy ještě na poslední kosmetické úpravy na míru zvuku.

4.4 Velké finále

Nakonec zbývalo jen dotvořit závěrečné titulky, které jsem se rozhodla udělat formou nastříhaných papírů s obličejí téměř všech lidí, kteří se na mém filmu podíleli. Jakmile bylo hotovo, došlo na nekonečně dlouhé exportování filmu z příslušného programu. Není nic sladšího, než pustit si vlastní výtvar a shledat, že vše co jde je tak, jak má být.

ZÁVĚR

Touto teoretickou bakalářskou prací jsem se pokusila učinit exkurzi do historie westernu. Jsem si vědoma, že se mi nepodařilo obsáhnout úplně vše, jelikož ani já neznám veškerá westernová díla a i přes to, že opojení Divokým západem se pomalu vytrácí, stále se najdou tvůrci, kteří se tomuto žánru s láskou věnují.

Snažila jsem se představit vznik a vývoj westernu v zahraničí i u nás. Během zjišťování určitých informací jsem vzdělala sama sebe a dozvěděla se zajímavosti, o kterých neměla má maličkost ani ponětí a které mě podle všeho budou inspirovat v další osobní tvorbě.

V praktické části jsem využila možnosti rozpohybovat vlastní napsaný příběh, byť jen v pár minutách animovaného filmu. Během výtvarné přípravy se mi podařilo najít takový kresebný styl, který by se v budoucnu hodil do mých animací. Vyzkoušela jsem si práci s dabingem a naučila jsem se alespoň o trochu víc komunikovat s lidmi a pracovat v kolektivu.

Na závěr mohu s klidným srdcem říct, že jsem vděčná za možnost, která se mi naskytla. Pravda, můj film mohl dopadnout lépe. Pořád se na něm dá najít několik chyb, ale do budoucna vím, jak si s nimi poradit. Práce na tak velkém projektu mi otevřela oči.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- ¹ BERGAN, Ronald. *Film*. Praha: Státní nakladatelství krásné literatury a umění, 1965.
- ² [Http://www.starydobrywestern.cz/sdw.aspx](http://www.starydobrywestern.cz/sdw.aspx) [online]. [cit. 2020-02-25].
- ³ [Htps://mohelnickydostavnik.cz/](https://mohelnickydostavnik.cz/) [online]. [cit. 2020-02-25].
- ⁴ [ctidoma.cz](https://www.ctidoma.cz/zajimavosti/2019-06-13-tramping-prezil-nacismus-i-komunismus-dnesni-dobe-odolava-jen-stezi-50578) [online]. [cit. 2020-08-06]. Dostupné z: <https://www.ctidoma.cz/zajimavosti/2019-06-13-tramping-prezil-nacismus-i-komunismus-dnesni-dobe-odolava-jen-stezi-50578>
- ⁵ HAMMAN, Jöe. *Po stopách Divokého západu*. Praha: Státní nakladatelství krásné literatury a umění, 1965.
- ⁶ JORDÁN, Karel. *Tenkrát na Západě: český průvodce světovými westerny*. Praha: Mladá fronta, 2011. ISBN 978-80-204-2507-2.
- ⁷ [csfd.cz](https://www.csfd.cz/tvurce/2918-d-w-griffith/) [online]. [cit. 2020-05-15]. Dostupné z: <https://www.csfd.cz/tvurce/2918-d-w-griffith/>
- ⁸ [online]. [cit. 2020-03-02]. Dostupné z: <https://www.csfd.cz/film/68874-bonanza/prehled/>
- ⁹ [online]. [cit. 2020-08-03]. Dostupné z: <https://www.csfd.cz/film/2515-nesmiritelni/prehled/>
- ¹⁰ [online]. [cit. 2020-08-03]. Dostupné z: <https://magazin.aktualne.cz/kultura/film/sergio-leone-reziser-film-profil/r~e3ba0aa66abf11e98a200cc47ab5f122/>
- ¹¹ [online]. [cit. 2020-08-03]. Dostupné z: <https://magazin.aktualne.cz/kultura/film/sergio-leone-reziser-film-profil/r~e3ba0aa66abf11e98a200cc47ab5f122/>
- ¹² [online]. [cit. 2020-08-04]. Dostupné z: <https://www.csfd.cz/film/33623-svuj-mezi-cizimi/prehled/>
- ¹³ VALUŠIAK, Josef. *Základy stříhové skladby*. 5. vydání. V Praze: Nakladatelství Akademie múzických umění. ISBN 978-80-7331-455-2
- ¹⁴ [online]. [cit. 2020-08-03]. Dostupné z: <https://www.csfd.cz/film/10157-v-prave-poledne/prehled/>
- ¹⁵ [online]. [cit. 2020-08-03]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/1110217273-mistri-ceskeho-animovaneho-filmu/203382524320022/titulky>
- ¹⁶ [online]. [cit. 2020-08-03]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/1110217273-mistri-ceskeho-animovaneho-filmu/203382524320022/titulky>
- ¹⁷ [online]. [cit. 2020-08-03]. Dostupné z: <https://www.csfd.cz/film/30979-spirit-divoky-hrebec/prehled/>
- ¹⁸ [online]. [cit. 2020-08-04]. Dostupné z: <https://www.csfd.cz/film/102880-stastny-luke-daisy-town/prehled/>
- ¹⁹ [online]. [cit. 2020-08-03]. Dostupné z: <https://www.csfd.cz/film/292662-the-backwater-gospel/prehled/>

²⁰ [online]. [cit. 2020-08-03]. Dostupné z: https://www.imdb.com/title/tt4437666/?ref=vp_back

²¹ [online]. [cit. 2020-08-03]. Dostupné z: <https://vimeo.com/ondemand/100733>

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obr. 1 Plakát Buffalo Bill's Wild West Show	13
Obr. 2 Velká vlaková loupež	14
Obr. 3 John Ford	16
Obr. 4 Sedm Statečných (1960) a Sedm Samurajů (1954)	16
Obr. 5 Snímek z filmu Nesmířitelní (1992)	18
Obr. 6 Sergio Leone	20
Obr. 7 Závěrečná scéna z filmu Hodný, Zlý a ošklivý (1966)	21
Obr. 8 Úvodní sekvence filmu Tenkrát na Západě (1968)	22
Obr. 9 Plakát k filmu Vůně cibule (1975)	23
Obr. 10 Bud Spencer a Terence Hill	24
Obr. 11 Pierre Brice jako Vinnetou	26
Obr. 12 Plakát k filmu	27
Obr. 13 Limonádový Joe technika vitrážování	29
Obr. 14 Ukázka kouřových číslic z filmu Limonádový Joe	30
Obr. 15 Trnkovy loutky z filmu Árie prémie (1949)	32
Obr. 16 Snímek z filmu V pravé dopoledne (1964)	33
Obr. 17 Výtvarno V. Hlavatého ve filmu Drahoušek Klementýna	34
Obr. 18 Ukázka výtvarna V. Hlavatého ve filmu Poslední výstřel	34
Obr. 19 Kamenáč Bill	35
Obr. 20 Snímek z filmu Spirit Divoký hřebec	37
Obr. 21 Lucky Luke 2009	38
Obr. 22 Titulní strana komiksu Lucky Luke Daisy Town	38
Obr. 23 Scéna z filmu West and Soda	39
Obr. 24 Snímek z filmu Borrowed time	41
Obr. 25 Porovnání snímku storyboardu a finálního snímku z filmu	45
Obr. 26 Kresebné návrhy a následná realizace loutek	46
Obr. 27 Návrhy jednotlivých budov města	47
Obr. 28 Srovnání barevnosti jednotlivých částí filmu	49
Obr. 29 Ukázka jednotlivých částí loutek	50
Obr. 30 Fixace loutky	51
Obr. 31 Výroba kulis do filmu	51
Obr. 32 Rekvizity	52
Obr. 33 Ukázka práce na projektu	55

